

Mantas Daubaras

BAKAINIŲ PILIAKALNIO SU PRIEŠPILIU (23741)

(KĖDAINIŲ R.) TERITORIJOS

2012 METŲ

DETALIŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ

ATASKAITA

Vilnius

2013

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. _____
Apyrašo Nr. <u>139</u>
Apsk. Vien. Nr. <u>3262</u>

Turinys

Turinys.....	2
Įvadas.....	3
Ankstesnių tyrimų bei istorinių duomenų apžvalga	5
Detaliųjų archeologinių tyrimų aprašymas.....	5
Perkasa Nr. 1	5
Perkasa Nr. 2	6
Perkasa Nr. 3	6
Perkasa Nr. 4	7
Perkasa Nr. 5	8
Perkasa Nr. 6	9
Perkasa Nr. 7	12
Perkasa Nr. 8	13
Perkasa Nr. 9	14
Šurfas Nr. 1.....	14
Išvados	16
Radinių inventorinės lentelės.....	19
Ypačiųjų archeologinių radinių inventorinė lentelė	19
Buitinės keramikos inventorinė lentelė	20
Geležies lydymo produktų inventorinė lentelė.....	21
Neinventorintų radinių sąrašas	21
Situacijos ir tirtų vietų planas	22
Brėžinių sąrašas	23
Brėžiniai	24
Fotografijų sąrašas.....	30
Fotografijos.....	34
Priedų sąrašas	78
Priedai.....	79
2012-08-21 išduoto leidimo vykdyti detaliuosius archeologinius tyrimus Nr. 276 kopija	90
2012-08-14 detaliųjų archeologinių tyrimų projekto kopija	91
Radinių priėmimo akto kopija.....	100

Įvadas

Krekenavos regioninio parko užsakymu 2011 metais UAB „Rekreacinė statyba“ parengė Bakainių piliakalnio su priešpiliu (u. k. 23741) tvarkymo bei pritaikymo turizmui projektą. Projekto įgyvendinimo metu numatyta komplekso (t. y. piliakalnio bei abiejų priešpilių) teritorijoje vykdyti žemės judinimo darbus: atvežtinėmis žemėmis užpilti provėžas einančias per piliakalnio priešpilių teritoriją, visame komplekse vykdyti kraštovaizdžio formavimo kirtimus, įrenginėjant turizmo reikmėms skirtą infrastruktūrą (t. y. automobilių stovėjimo bei atokvėpio aikšteles, takus, laiptus, atitvarus, poilsio vietas ir t. t.) jų vietose atlikti žemės judinimo darbus.

Smulkiųjų architektūros elementų vietose buvo suplanuotos tirti perkasos, kurių pagrindinis tikslas buvo taikomas – nustatyti kultūrinio sluoksnio ar kitų archeologiškai vertingų sluoksnių bei struktūrų buvimo faktą, išlikimo laipsnį žemės judinimo vietose, jeigu įmanoma – patikslinti archeologinio komplekso chronologiją.

Pats Bakainių piliakalnis (dar vadinamas Pilimi) yra Surviliškio seniūnijoje, Kėdainių rajone. Jis Kultūros vertybių registre registruotas unikaliu numeriu 5163, priklausantis Bakainių piliakalnio su priešpiliu (u. k. 23742) kompleksui (u. k. 23741). Įvertinus jo reikšmę, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. kompleksas paskelbtas Kultūros paminklu, 2005 m. Kultūros ministro pripažintas valstybės saugomu.

Bakainių piliakalnis įrengtas kairiajame Liaudos upelio krante esančiame plačiame aukštumos kyšulyje. Tame pačiame kyšulyje, be piliakalnio, yra įrengti ir du tam pačiam kompleksui skiriami papiliai¹. Piliakalnio aikštelė trapecinė, orientuota ŠV – PR kryptimi, 55 (ŠR) – 80 (PV) x 57 (PR) – 63 (ŠV) m dydžio, kiek aukštesniu PR kraštu. ŠV jos krašte supiltas 30 m ilgio, 4,5 m aukščio, 23 m pločio pylimas, kurio P gale yra įvažiavimas į papilį. Aikštelės P krašte yra 7 m pločio, 3 m gylio buvusio įvažiavimo į aikštelę įduba. Šlaitai statūs, 12 m aukščio.

¹ Tenka pastebėti jog archeologinėse duomenų bazėse bei literatūroje informacija apie šioje ataskaitoje aprašomą tyrinėtą objektą nesutampa: Kultūros vertybių registro internetinėje duomenų bazėje objektas įvardijamas kaip Bakainių piliakalnis su *priešpiliu*, atsidarius detalijį objekto aprašymą toje pačioje duomenų bazėje, priešpilis jau neminimas, o kalbama jau apie du piliakalnio *papilius*. Aprašant Bakainių piliakalnį Lietuvos piliakalnių atlase taipogi minimi du piliakalnio *papiliai*, tad tarp saugomo objekto pavadinimo Kultūros vertybių registre ir jo aprašymo archeologinėje literatūroje atsiranda akivaizdus skirtumas. Šioje ataskaitoje terminai „*priešpilis*“ ir „*papilys*“ bus naudojami taip pat, kaip 1995 m. G. Zabelos publikuotoje knygoje „Lietuvos medinės pilys“ (57 – 59 psl.), todėl aprašant Bakainių piliakalnio komplekse vykdytus tyrimus objektas bus skirstomas į piliakalnį ir du priešpilius (žr. priedą Nr. 1).

Į R nuo aikštelės yra pirmasis papilys. Jo aikštelė trapecijos formos, pailga PV – ŠR kryptimi, 142 (ŠV) – 200 (PR) x 63 (PV) – 90 (ŠR) m dydžio. Joje rasta žiestos keramikos. ŠR aikštelės gale supiltas 5 m aukščio, 16 m pločio pylimas. P papilio šlaite, 5 – 6 m žemiau aikštelės yra terasa, kuria greičiausiai ėjo kelias į priešpilį. Aikštelės PV kampe, ties įvažiavimu į piliakalnio aikštelę supiltas kūgio formos 3 m aukščio, 20 m ilgio, 11 m pločio pylimas – greičiausiai gynybinio vartų bokšto vieta.

Į V nuo aikštelės, už pylimo yra antrasis papilys. Jo aikštelė trikampė, pailga PR – ŠV kryptimi, 10 m ilgio, 8 m pločio PR krašte, 1,5 m žemesne ŠV dalimi. Šlaitai statūs, 19 m aukščio. 200 m į PV nuo piliakalnio yra II tūkst. I p. senkapis.

Piliakalnis ir abu papiliai apardyti XX a. arimų (žr. fotografiją Nr. 1)², Š šlaitas nuplautas Liaudos. Pirmojo papilio aikštelė ir PR šlaitas bei piliakalnio aikštelė ir PR pylimas dirvonuoja, kita dalis apaugusi lapuočiais³.

Vadovaujantis anksčiau išsakytais duomenimis 2012-08-14 buvo parengtas detaliųjų archeologinių tyrimų projektas (žr. 2012-08-14 detaliųjų archeologinių tyrimų projekto kopiją), kurį apsvarstę ir aprobaavę Mokslinės archeologijos komisijos nariai rekomendavo Kultūros paveldo departamentui 2012-08-21 išduoti leidimą atlikti detaliuosius archeologinius tyrimus Nr. 276 (žr. 2012-08-21 išduoto leidimo vykdyti detaliuosius archeologinius tyrimus Nr. 276 kopiją). Krekenavos regioninio parko užsakymu, šios ataskaitos autorius 2012 metų rugpjūčio – rugsėjo mėnesiais Bakainių piliakalnio su priešpiliu teritorijoje numatytų žemės judinimo darbų vietose atliko detaliuosius archeologinius tyrimus.

Archeologinių tyrimų metu žemės kasimo darbus vykdė VŠĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“ darbininkai. Visi ataskaitoje pateikiami planai, priedai bei fotografijos darytos ataskaitos autoriaus. Dalis brėžinių daryti ataskaitos autoriaus, kiti – archeologijos bakalauro studijų studento Audriaus Janušio (pasirašęs prie savo darytų brėžinių, nepasirašyti brėžiniai sudaryti ataskaitos autoriaus). Tyrimų metu surastų gyvūnų kaulų aprašomąją analizę taipogi atliko ataskaitos autorius. Visi tyrimų metu surasti archeologiniai radiniai bei neinventorinti radiniai (t. y. molio tinkas, gyvūnų kaulai) atiduoti nuolatiniam saugojimui į Kėdainių krašto muziejų (žr. radinių priėmimo akto kopija).

² Daugiau 1968 m. žvalgomosios ekspedicijos fiksuotų Bakainių piliakalnio fotografijų galima pamatyti internetiniu adresu: <http://www.aruodai.lt/paieska2/vaizdas.php?duomId=425&tipas=4>

³ Baubonis Z., Zabiela G., 2005. Bakainiai. *Lietuvos piliakalniai. Atlasas. I t.*, 354 – 357. Briedis, Vilnius.

Ankstesnių tyrimų bei istorinių duomenų apžvalga

1841 m. piliakalnį kasinėjo generolas Siversas, 1898 m. – A. Malmgrenas, tačiau radinių neaptiko, jų tyrimų vietos nėra žinomos⁴. XX a. pr. Bakainių piliakalnį žvalgė L. Kšivickis, kurio manymu čia stovėjusi Eigintų pilis, 1372 m. sudeginta kryžiuočių⁵. Kitais duomenimis L. Kšyvicio nuomone Bakainių piliakalnyje galėjo būti *Hermano de Vartberge* minima Sasų pilis (Sasai). Ten pat minima jog XVIII a. pr. piliakalnį buvo sustiprinę ir parengę gynybai švedų kariniai daliniai⁶. 1968 m. piliakalnį žvalgė A. Tautavičiaus vadovaujama Lietuvos istorijos instituto ekspedicija. Piliakalnis datuojamas II tūkst. pr. – XIV a⁷.

Surviliškio kaime nuo pat gimimo (t. y. 1939 m.) gyvenanti buvusi istorijos mokytoja Regina Leskauskienė pasakojo, kad, pasak legendų, piliakalnis yra supiltas buvusio mūšio vietoje, kuriame žuvo karo vadas, o žmonės kepurėmis ant jo kapo sunėšė ir supylė kalną.

Detaliųjų archeologinių tyrimų aprašymas

Perkasa Nr. 1 (fotografijos Nr. 2 – 6)

Perkasa Nr. 1 tirta topografiškai lygioje vietoje, orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x5 m dydžio. PV perkastos galas apie 10 m nutolęs į ŠR nuo Bakainių piliakalnio antrojo priešpilio gynybinio pylimo išorinės pusės, o ties ŠR perkastos galu eina pravažinėtas lauko keliukas (žr. fotografiją Nr. 2), vedantis per Bakainių piliakalnio antrojo priešpilio pylimo Š – ŠV dalį ir nuvinguriuojantis pirmojo priešpilio pylimo link. Perkasa Nr.1 tirta planuojamos įrengti atokvėpio aikštelės PR gale. Iš PR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą Nr. 2). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147979; Y 502031 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį sudarė 0,1 – 0,2 m storio velėnos sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 3) iškart po kuriuo buvo pasiektas įžemis – šviesiai rudas priemolis (žr. fotografiją Nr. 4), kuris dar buvo prakastas per 0,15 – 0,2 m į gylį. Perkasa iškasta iki 0,35 – 0,4 m gylio (žr. fotografiją Nr. 5). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 6).

Perkasoje archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta.

⁴ Ten pat.

⁵ http://lt.wikipedia.org/wiki/Bakaini%C5%B3_piliakalnis (žiūrėta 2013.01.14)

⁶ 1934. Bakainiai. *Lietuviškoji enciklopedija. II t.* 273. Varpas, Kaunas.

⁷ Baubonis Z., Zabiela G., 2005. Bakainiai. *Lietuvos piliakalniai. Atlasas. I t.*, 354 – 357. Briedis, Vilnius.

Perkasa Nr. 2 (fotografijos Nr. 7 – 11)

Perkasa Nr. 2 tirta per 8 m į ŠV nuo perkastos Nr. 1, topografiškai lygioje vietoje, orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x5 m dydžio. PV perkastos galas apie 12 m nutolęs į ŠR nuo Bakainių piliakalnio antrojo priešpilio gynybinio pylimo išorinės pusės, o per centrinę perkastos dalį eina jau anksčiau minėtas lauko keliukas (žr. fotografiją Nr. 7). Perkasa Nr.2 tirta planuojamos įrengti atokvėpio aikštelės ŠV gale. Iš PR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą Nr. 3). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147943; Y 502024 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį ŠR bei PV trečdalyje sudarė 0,1 – 0,2 m storio velėnos sluoksnis, o centrinėje dalyje, kurioje buvo lauko keliukas – 0,1 m storio suspausto pilko priemolio sluoksnelis (t. y. suvažinėta velėna) (žr. fotografiją Nr. 8). Iškart po šiais sluoksniais buvo pasiektas įžemis – šviesiai rudas priemolis (žr. fotografiją Nr. 9), kuris dar buvo prakastas per 0,15 – 0,2 m į gylį. Perkasa iškasta iki 0,25 – 0,4 m gylio (žr. fotografiją Nr. 10). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 11).

Perkasoje archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta.

Perkasa Nr. 3 (fotografijos Nr. 12 – 16, 68)

Perkasa Nr. 3 orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x10 m dydžio. Perkasa tirta topografiškai lygioje vietoje, statmenai antrojo priešpilio pylimui, iš jo išorinės pusės: PV dalyje ji prieina iki pat antrojo priešpilio pylimo išorinės dalies papėdės, o labiausiai į ŠR nutolęs jos kampas susijungia su perkastos Nr. 1 labiausiai į PV nutolusiu kampu (žr. fotografiją Nr. 12). Perkasa Nr. 3 tirta už planuojamos įrengti atokvėpio aikštelės ribų, siekiant įsitikinti ar išorinėje antrojo priešpilio pylimo papėdėje tikra nėra gynybinio griovio konstrukcijų. Iš ŠR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 10 (žr. priedą Nr. 4). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147974; Y 502026 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį visur, išskyrus kv. A – 1 – 3, sudarė 0,1 – 0,2 m storio pradėjusio velėnėti miškožemio sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 13), kuris čia buvo susiformavęs dėl tik prieš kelis metus iškirstų savaiminių menkaverčių želdynų (t. y. krūmų) . Po miškožemiu visoje, išskyrus kv. A – 1 – 3, perkasoje atsidengė įžemis – šviesiai rudas priemolis (žr. fotografiją Nr. 14), kuris dar buvo prakastas per 0,2 – 0,3 m į gylį. Perkastos kv. A – 1 – 3 viršutinį sluoksnį sudarė 0,05 m storio velėna po kuria sekė 0,05 – 0,1 m storio žvirgždingo molio sluoksnelis, kurį prakasus atsidengė 0,1 m storio juodo priemolio sluoksnelis, kuris kv. B – 1 – 3 link iškilo į paviršių. Po

pastaruoju sluoksniu ir perkaso kv. A – 1 – 3 buvo pasiektas žemės – šviesiai rudas priemolis, kuris dar buvo prakastas per 0,2 – 0,3 m į gylį. Perkasa iškasta iki 0,4 – 0,5 m gylio (žr. fotografiją Nr. 15). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 16).

Perkaso velėnoje (0,2 m gylyje), kv. A4, buvo surastas lipdytinės keramikos fragmentas. Nežiūrint to, kad radinys aptiktas paviršiniame sluoksnyje, jį reikėtų sieti su piliakalnio pirminio panaudojimo laikotarpiu ir datuoti pastarąjį keramikos fragmentą, deja, plačiu I – II tūkst. (žr. fotografiją Nr. 73). Perkaso kv. A – 1 – 3 0,1 – 0,15 m gylyje nuo žemės paviršiaus atsidengęs 0,1 m storio juodo priesmėlio sluoksnelis laikytinas buvusio miškožemio paviršiumi, kuris, įrenginėjant į R nuo perkaso esančią automobilių stovėjimo aikštelę ir jos vietoje sukėlinėjant žemės paviršių, buvo užpiltas žvirgždingu moliu.

Perkasa Nr. 4 (fotografijos Nr. 17 – 21)

Perkasa Nr. 4 tirta antrojo priešpilio pylimo nuvažinėtoje Š dalyje, tirtos perkaso forma buvo ne stačiakampė, o „T“ raidės formos. Ilgoji perkaso dalis (11x1 m dydžio) orientuota ŠR – PV kryptimi, o ties jos centru (t.y. šeštu metru) buvo kita perkaso dalis (2x1 m dydžio) orientuota ŠV – PR kryptimi (žr. priedą Nr. 5). Ilgoji perkaso dalis orientuota taip, kad ŠR – PV kryptimi kirstų lauko keliuko nuvažinėtą antrojo priešpilio Š pylimo dalį, perkaso dalis tirta topografiškai nelygioje, į ŠR pusę žemėjančioje vietoje (perkaso dalies PV galas yra per 1,1 m aukščiau už ŠR perkaso dalies galą), o į Š pusę nuo perkaso ilgosios dalies yra labai status ir aukštas Liaudos upės slėnio šlaitas; trumpesnioji perkaso dalis orientuota taip, kad PR galu statmenai įsiremtų į lauko keliuko nuvažinėtą antrojo pylimo Š pašlaitę bei kirstų jau anksčiau minėtą lauko keliuką (žr. fotografiją Nr. 17). Ilgoji perkaso dalis tirta būsimos atitvaro vietoje, trumpoji – lauko keliuko užtvaro vietoje. Pradedant PR trumposios perkaso dalimi, ŠV link, kas 1 m buvo išskirti kvadratai A – C, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 11. Perkaso centro koordinatės (LKS-94): X 6147977; Y 502002 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkaso sluoksnį sudarė 0,05 – 0,3 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 18), o iškart po ja buvo pasiektas žemės – šviesiai rudas molis (žr. fotografiją Nr. 19), kuris dar buvo prakastas per 0,1 – 0,35 m į gylį. Perkasa iškasta iki 0,15 – 0,65 m gylio (žr. fotografiją Nr. 20) (mažiausias gylis – ilgosios perkaso dalies ŠV dalies centrinėje atkarpoje – ant staus Liaudos upės slėnio šlaito krašto).

Perkasoje archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta. Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 21).

Perkasa Nr. 5 (fotografijos Nr. 22 – 36, 74 – 76; brėžiniai Nr. 1, 2)

Perkasa Nr. 5 orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x5 m dydžio. Perkasa tirta būsimų suolų vietoje, antrojo priešpilio ŠR dalyje, topografiškai lygioje vietoje, per 4 m į PR nuo stataus Liaudos upės slėnio šlaito (žr. fotografiją Nr. 22). Iš PR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą Nr. 6). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147929; Y 501956 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį sudarė 0,05 – 0,15 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 23) po kuria sekė 0,15 – 0,25 m storio tamsiai rudo priemolio sluoksnis. Po pastaruoju sluoksniu visoje perkasoje, išskyrus kv. A – 1, buvo pasiektas įžemis – šviesiai rudas molis (žr. fotografiją Nr. 24). Kv. A – 1 įžemyje išryškėjo įgilintos struktūros Nr. 1 – greičiausiai ūkinės duobės – dalis (žr. fotografiją Nr. 25). Struktūra ne visu plotu papuolė į atidengtą perkastos plotą, todėl ties perkastos kv. A – 1 – 2, ŠR kryptimi buvo prijungta 1x3 m dydžio išpjova (žr. fotografiją Nr. 26), kuri ŠR perkastos kampe išsikišo per 1 m nuo perkastos krašto. Išpjova buvo numeruojama pagal bendrą perkastos kvadratų sistemą (t. y. iš PR į ŠR pusę buvo išskirtas C kvadratas, o PV kryptimi išpjovos kvadratai buvo sunumeruoti skaičiais nuo 0 iki 2) (žr. priedą Nr. 6). Išpjovos vietoje viršutinį sluoksnį sudarė 0,1 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 27), po ja atsidengė 0,25 m storio tamsiai rudo priemolio sluoksnis, kuris 0,35 m gylyje nuo žemės paviršiaus perėjo į šviesiai rudo molio įžemį. Iki įžemio atidengus išpjovos plotą, tiriamame plote išryškėjo nevisas įgilintos struktūros kontūras, tad buvo nuspręsta prie perkastos prijungti dar vieną išpjovą Nr. 2, kurios dydis buvo 1x6 m. Pastarojiėjo iki pat ŠV perkastos pusėje esančio stataus Liaudos slėnio šlaito (t. y. buvo orientuota ŠV – PR kryptimi) (žr. fotografiją Nr. 26), o iš PR į ŠV pusę kas 1 m buvo išskirti D – G kvadratai, kurie PV kryptimi įvardyti skaičiumi 0 (žr. priedą Nr. 6). Tokia išpjovos Nr. 2 pozicionavimo strategija buvo pasirinkta todėl, kad tikėtasi pačiame priešpilio teritorijos pakraštyje aptikti nesunaikintą arba žymiai mažiau sunaikinta archeologiškai vertingą sluoksnį.

Išpjovos Nr. 2 vietoje viršutinį sluoksnį sudarė 0,5 – 0,15 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 27, 28) po kuria sekė 0,3 – 0,7 m storio tamsiai rudo priemolio sluoksnis, kurį prakasus visur, išskyrus kv. G0, buvo pasiektas šviesiai rudo molio įžemis (žr. fotografiją Nr. 29). Išpjovos kv. G0 0,85 – 0,9 m gylyje nuo žemės paviršiaus pasiektame įžemyje išryškėjo įgilintos struktūros Nr. 2 dalis (žr. fotografiją Nr. 30). Struktūra išpjovoje siekė 0,3 m plotį ir 0,8 m ilgį (žr. brėžinį Nr. 2), buvo užpildyta tamsiai rudu priemoliu. Ištyrus įgilintą struktūrą iki įžemio buvo nustatyta jog įžemyje ji siekia 0,5 m gylį, struktūros dugno forma taisyklinga, pusapvalė (žr. fotografiją Nr. 31, brėžinį Nr. 2). Įgilintos struktūros užpilde archeologinių radinių neaptikta. Struktūros „sterilumas“

archeologinių radinių atžvilgiu, didelis įgilinimas į žemę bei lokalizacija (Liaudos upės slėnio šlaito pakraštys) leidžia kelti hipotezę jog tai gali būti su vienokios ar kitokios paskirties pastatais, statiniais susijusi konstrukcija, o ne ūkinė duobė.

Iki žemio atidengus tiek išpjovą Nr. 1 (žr. fotografiją Nr. 32), tiek išpjovą Nr. 2 (žr. fotografiją Nr. 33), kv. A – 0 – 1 ir kv. C – 0 – 1 išryškėjo pilnas įgilintos struktūros Nr. 1 kontūras: plačiausioje vietoje ji siekė 0,8 m plotį, o į ilgį (t.y. Š – P kryptimi) buvo nusidriekusi iki 1,4 m ilgio (žr. fotografiją Nr. 30, brėžinį Nr. 2). Panašu, kad struktūros kontūro išilgėjimas bei paseklėjimas P kryptimi buvo sukurtas vėlyvesnės ūkinės veiklos metu, kuomet ariant antrojo priešpilio teritoriją, struktūra buvo užkliudyta plūgais, kurie pastarąją ir ištesė P pusės link (žr. fotografiją Nr. 30).

Pati įgilinta struktūra Nr. 1 buvo užpildyta tamsiai rudu priemoliu. Atlikus jos pjūvį ŠR – PV kryptimi (žr. fotografiją Nr. 34, brėžinį Nr. 2), nustatyta, kad neįgilinta struktūros dalis (t. y. buvusi ne žemyje) buvo visiškai sunaikinta ariant antrojo priešpilio teritoriją, o žemyje struktūra siekė 0,26 m gylį, buvo taisyklingos formos, pusapvaliu dugnu (žr. fotografiją Nr. 35, brėžinį Nr. 2). Įgilintos struktūros užpilde buvo aptikti keturi gyvūnų kaulų fragmentai: trys ilgujų kaulų fragmentai (žr. fotografiją Nr. 74), vienas šlaunikaulio distalinės dalies epifizės fragmentas (žr. fotografiją Nr. 75); vienas lipdytinės, stipriai erodavusios keramikos fragmentas (žr. fotografiją Nr. 76), kuris turėtų būti siejamas su tiesioginiu piliakalnio ar priešpilio panaudojimu, jo apgyvendinimo laiku ir datuojamas I – II tūkst. laikotarpiu.

Perkasoje archeologiškai vertingo sluoksnio neaptikta, nes visi sluoksniai iki pat žemio buvo permaišyti ir neabejotinai stipriai paveikti XX a. ariant antrojo priešpilio teritoriją (žr. brėžinį Nr. 1). Perkastos išpjovose aptiktos dvi įgilintos struktūros – pirmoji, su keramikos bei kaulų fragmentais (greičiausiai ūkinė duobė, datuojama I – II tūkst.), antroji – be jokių archeologinių radinių (greičiausiai su statiniais susijusi struktūra). Abi aptiktos struktūros turėtų būti skiriamos priešpilio bei piliakalnio apgyvendinimo, naudojimo laikotarpiui.

Perkasa ištirta iki bendro 0,3 – 1,3 m gylio (didžiausias gylis ties struktūros dugnu kv. G0 (žr. brėžinį Nr. 1). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 36).

Perkasa Nr. 6 (fotografijos Nr. 37 – 50, 77 – 88; brėžiniai Nr. 3, 4)

Perkasa Nr. 6 orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x5 m dydžio. Perkasa tirta būsimų suolų vietoje, antrojo priešpilio centrinės teritorijos Š dalyje, topografiškai lygioje vietoje, per 4 – 5 m į PR nuo stataus Liaudos upės slėnio šlaito (žr. fotografiją Nr. 37). Iš ŠR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą

Nr. 7). Perkasos centro koordinatės (LKS-94): X 6147895; Y 501915 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkasos sluoksnį sudarė 0,1 – 0,15 m storio velėnos sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 38). Po velėna atsidengė 0,05 – 0,3 m storio pilko, permaišyto, perarto priesmėlio sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 39), kurio kv. A3, 0,25 m gylyje, išryškėjo juodu priesmėliu užpildytos konstrukcijos (konstrukcija Nr. 3) dalis (žr. fotografiją Nr. 40, 42), kurios viršutiniame sluoksnyje buvo rastas apžiestos keramikos fragmentas (žr. fotografiją Nr. 77) bei geležinės ylos dalis (žr. fotografiją Nr. 78), o gilesniuose sluoksniuose – septyni įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai (žr. fotografiją Nr. 79), vienas geležies lydymo produktas – kritė (žr. fotografiją Nr. 80) bei du lipdytinės I – II tūkst. keramikos fragmentai (žr. fotografijas Nr. 81, 82).

Apžiestosios keramikos atsiradimas piliakalniuose (atmetant importo galimybę) turėtų būti datuojamas ne anksčiau nei X – XI a., geležinės ylos chronologija gali būti daug platesnė, tačiau greičiausiai visi surasti radiniai turėtų būti siejami su pirminiu piliakalnio ar jo priešpilio panaudojimu, apgyvendinimu.

Po pilko priesmėlio sluoksnio buvo pasiektas šviesiai rudo/balsvo molio įžemis, kuris dar buvo prakastas per 0,05 – 0,15 m į gylį (žr. fotografiją Nr. 41). Įžemyje, kv. A3 išryškėjo tos pačios įgilintos konstrukcijos dalis, kuri įėjo į kv. A3 sienelę (žr. fotografiją Nr. 42). Atsižvelgiant į tai jog ne visa įgilinta konstrukcija – ūkinė / atliekų duobė – pateko į perkasos plotą, prie perkasos kv. A3 sienelės buvo lygiagrečiai prijungta 1 x 2 m dydžio išpjova, kuri iš PR į ŠV buvo įvardyta C raide, o PV kryptimi numeruota taip pat kaip ir ankstesnė perkasos dalis (t. y. skaičiais 3 bei 4) (žr. priedą Nr. 7).

Perkasos išpjovoje, konstrukcijos Nr. 3 užpilde (t. y. 0,25 – 0,4 m gylyje) buvo aptikti penki įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai (žr. fotografiją Nr. 83). Išpjovoje, prakasus 0,15 m storio velėną bei po ja atidengtą 0,25 – 0,3 m storio pilko priesmėlio sluoksnį, buvo pasiektas šviesiai rudo molio įžemis, kuriame jau pilnai išryškėjo įgilintos struktūros kontūrai (žr. fotografiją Nr. 43): struktūra plačiausioje dalyje siekė 0,54 m plotį ir buvo išsitęsusi ŠV – PR kryptimi iki 1,53 m ilgio (žr. fotografiją Nr. 44, brėžinį Nr. 4). Ties kv. A3 buvusią sienelę, ŠR – PV kryptimi buvo atliktas įgilintos konstrukcijos pjūvis ir nustatyta jog aptikta konstrukcija į įžemį dar buvo įgilinta per 0,45 m, turėjo stačius kraštus bei pusapvalės formos dugną (žr. fotografiją Nr. 45, brėžinį Nr. 4). Tiriant struktūros įgilintą dalį įžemyje buvo surasta gyvūnų kaulų: dvi kiaulės / šerno apatinio žandikaulio dalys (žr. fotografiją Nr. 84), po vieną kiaulės / šerno blauzdikaulio (žr. fotografiją Nr. 85) bei

šlaunikaulio diafizę (žr. fotografiją Nr. 86), aštuoni įvairaus dydžio ilgųjų kaulų fragmentai (žr. fotografiją Nr. 87) ir vienas krūminis kiaulės / šerno dantis (žr. fotografiją Nr. 88).

Pagrindinį perkastos plotą bei pirmąją išpjovą ištyrus iki įžemio (žr. fotografiją Nr. 46) ir aptikus archeologinių struktūrų bei radinių, buvo nuspręsta prie perkastos kv. B – 3 – 4 sienelės lygiagrečiai prijungti dar vieną 2 x 2 m dydžio išpjovą (t. y. išpjovą Nr. 2). Išpjova prijungta taip jog statmenai eitų į statų Liaudos upės slėnio šlaitą, esantį į ŠV nuo perkastos (žr. fotografiją Nr. 47). Išpjova tikėtasi išsiaiškinti ar tolyn link Liaudos upės slėnio šlaito nėra išlikusio kultūrinio sluoksnio arba, kaip parodė tokiu pat tikslu ištirta išpjova perkasoje Nr. 5, įgilintų struktūrų priešpilio teritorijos dabartiniame pakraštyje.

Antroji išpjova buvo sunumeruota tokiu pačiu principu kaip ir perkasa (t. y. iš PR į ŠV pusę, kas 1 m buvo išskirti D ir E kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais 3 ir 4) (žr. priedą Nr. 7).

Antrosios išpjovos viršutinį sluoksnį sudarė 0,1 – 0,15 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 48) po kuria sekė 0,2 – 0,25 m storio pilko priesmėlio sluoksnis. Po pastaruoju sluoksniu visame antrosios išpjovos plote atsidengė šviesiai rudo/balsvo molio įžemis (žr. fotografiją Nr. 49).

Perkastos kv. A – C – 3 – 4, buvo aptikta konstrukcija – ūkinė / atliekų duobė, kuri prasidėjo 0,25 m gylyje nuo žemės paviršiaus ir baigėsi įgilinimu įžemyje (bendras išlikęs ūkinės duobės gylis – 0,88 m, didžiausi išmatavimai – 0,54 x 1,53 m). Duobėje nebuvo išskirti atskiri stratigrafiniai sluoksniai, o joje aptikti radiniai – molio tinkas, keramika, kritė, gyvūnų kaulai bei geležinė yla – leidžia neabejotinai šią konstrukciją sieti su piliakalnio ar antrojo priešpilio apgyvendinimo laikotarpiu, tačiau neatlikus laboratorinių C14 datavimo tyrimų iš duobėje aptiktų gyvūnų kaulų, šios konstrukcijos neįmanoma datuoti tiksliau nei I – II tūkst. Reikia paminėti jog pačiame duobės viršuje (t. y. 0,25 m gylyje) aptikta ne anksčiau nei X – XI a. datuojama apžiestos keramikos šukė ir tai, kad duobės užpilde atskiri stratigrafiniai sluoksniai neišsiskyrė, leidžia pagrįstai kalbėti jog duobės gyvavimo laikotarpis nuo pat jos iškasimo iki pat užpildymo buvo trumpas ir baigėsi ne anksčiau nei X – XI a. Duobėje aptikta kritė leidžia kalbėti apie vienokį ar kitokį metalurgijos lygį antrojo priešpilio teritorijoje (galbūt tai yra čia lydytos geležies kritė, galbūt buvo atsigabenta kaip žaliava kalviams, galbūt buvo parengta eksportui ar pan.). Geležinė yla, nenuostabu, leidžia kalbėti jog priešpilio teritorijoje būta vienokios ar kitokios srities amatininkų dirbtuvių. Aptikti kiaulės / šerno kaulai leidžia pažvelgti į priešpilio ar piliakalnio gyventojų mitybą, o tuo atveju jeigu aptikti kaulai yra kiaulės galime kalbėti ir apie tai jog priešpilyje ar

netoliese viso komplekso buvo auginamos kiaulės. Molio tinkas įgalina teigti jog priešpilio teritorijoje būta molio apdrėbtų (molio tinku dengtos pastatų sienos, stogai) ar vien iš molio sukonstruotų statinių (molinės geležies lydymo krosnelės). Žinoma visa tai yra teisinga tik tuo atveju jeigu yra atmetama stiprių postdepozicinių faktorių įtaka aptiktajai konstrukcijai bei joje rastiems radiniams.

Perkasa iširta iki bendro 0,35 – 0,5 m gylio, o ūkinės duobės vietoje siekė 0,88 m gylį (žr. brėžinį Nr. 3). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 50).

Perkasa Nr. 7 (fotografijos Nr. 51 – 57, 89 – 90; brėžiniai Nr. 5, 6)

Perkasa Nr. 7 orientuota Š – P kryptimi, 2x5 m dydžio. Perkasa tirta būsimų suolų vietoje, pirmojo priešpilio gynybinio pylimo vidinės dalies PV pašlaitėje. Perkasa tirta topografiškai nelygioje, į R pusę, pylimo link kylančioje vietoje; per 5 – 7 m į P nuo perkastos yra status Liaudos upės slėnio šlaitas (žr. fotografiją Nr. 51). Iš V į R perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o Š kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą Nr. 8). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147839; Y 501833 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį sudarė 0,1 – 0,15 m storio velėna (žr. fotografiją Nr. 52), o iškart po ja visoje perkasoje atsidendė iš nedidelių lauko rieduliukų (5x10x7 cm; 9x14x10 cm; 15x15x10 cm; 23x24x19 cm ir t. t.) sudėtas grindinys (žr. fotografiją Nr. 53, brėžinį Nr. 5). Grindinys ploniausias buvo kv. A – 1 – 5, kur kito tarp 0,05 – 0,2 m storio, o į ŠR – R pusę, pirmojo priešpilio pylimo vidinės pusės link storėjo iki 0,3 – 0,4 m storio (žr. brėžinį Nr. 6). Perkastos V dalyje grindinys buvo padrikas ir greičiausiai susidaręs R perkastos dalyje esančiam grindiniui eroduojant. Akmenų grindinio konstrukcijoje nebuvo įmanoma išskirti atskirų jo krovimo sluoksnių dėl gana netaisyklingo jo sukrovimo (žr. brėžinį Nr. 6). R perkastos dalyje, kv. B3, tarp grindinio akmenų, buvo rastas žalvarinis žiedas su praplatintu ir pastorintu priekiu, imituojančiu pynimo ornamentą (žr. fotografiją Nr. 89), žiedas yra būdingas XIV a.

Nuardžius akmenų grindinį buvo nustatyta, kad V perkastos dalyje jis buvo sukrautas ant 0,05 – 0,15 m storio tamsiai pilko, erodavusio priesmėlio – kultūrinio sluoksnio, o R perkastos dalyje po akmenų grindiniu sekė 0,1 – 0,3 m storio tamsiai pilko priesmėlio kultūrinis sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 54, brėžinį Nr. 6). Po akmenų grindiniu buvęs neintensyvus kultūrinis sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 55), kurio kv. B4 buvo rastas nedidelis, žemo cilindro formos molinis verpstukas (žr. fotografiją Nr. 90), turėtų būti datuojamas X – XIV a.

Perkasoje po velėna, akmenų grindiniu ir kultūriniu sluoksniu buvo pasiektas įžemis – šviesiai rudas molis, kuris dar buvo prakastas per 0,05 – 0,2 m į gylį. Perkasa ištirta iki bendro 0,5 – 0,9 m gylio (žr. fotografiją Nr. 56). Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 57).

Aptikti radiniai leidžia teigti jog pirmojo priešpilio pylimo vidinėje dalyje X – XIV a. buvo gyvenama, užsiimama kasdieniais darbais (verpimu), tad tirtoje vietoje spėjo susiformuoti nestoras kultūrinis sluoksnis, o XIV a. ankstesnė gyvenamoji vieta buvo uždengta akmenų grindiniu (kurį įrenginėjant tarp akmenų buvo pamestas XIV a. datuojamas žiedas), greičiausiai skirtu sutvirtinti pylimo papėdę ar šlaitus. Galbūt galime kalbėti apie gynybinės viso piliakalnio su priešpiliais reikšmės padidėjimą XIV a.?

Perkasa Nr. 8 (fotografijos Nr. 58 – 61)

Perkasa Nr. 8 orientuota ŠR – PV kryptimi, 2x5 m dydžio. Perkasa tirta būsimos vandens pralaidos vietoje, pirmojo priešpilio teritorijoje, topografiškai lygioje, tačiau beveik žemiausioje teritorijos vietoje (žr. fotografiją Nr. 58). Iš PR į ŠV perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A ir B kvadratai, o PV kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 5 (žr. priedą Nr. 9). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147875; Y 501789 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį sudarė 0,1 – 0,15 m storio velėnos sluoksnis po kuriuo sekė 0,15 – 0,2 m storio rudo priemolio sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 59). Po rudo priemolio sluoksniu 0,25 – 0,35 m gylyje atsidengė pilko / tamsiai rudo priemolio sluoksnis, kurio storis siekė 0,1 – 0,15 m. Prakasus pilko / tamsiai rudo priemolio sluoksnį atsidengė rudo, maišyto priemolio sluoksnis, kurio storis siekė 0,2 – 0,3 m. Po pastaruoju sluoksniu visoje perkasoje buvo pasiektas šviesiai rudo molio įžemis, kuris dar buvo prakastas per 0,05 – 0,1 m į gylį. Perkasa iškasta iki bendro 0,65 – 0,85 m gylio (žr. fotografiją Nr. 60).

Perkasoje 0,25 – 0,35 m gylyje atsidengęs pilko / tamsiai rudo priemolio sluoksnis yra sietinas su seniau tirtoje vietoje egzistavusio žemės paviršiaus velėna, tačiau pastarasis po žeme greičiausiai papuolė XX a., kuomet intensyvi ūkinė veikla neabejotinai kėlė menkesnę ar didesnę eroziją ir natūralu, kad dalis erodavusio dirvožemio atsidūrė žemiausioje teritorijos vietoje – būtent ten kur ir buvo tirta perkasa.

Perkasoje archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta. Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 61).

Perkasa Nr. 9 (fotografijos Nr. 62 – 67)

Perkasa Nr. 9 orientuota Š – P kryptimi, 4x4 m dydžio. Perkasa tirta pačiame Bakainių piliakalnyje, į ŠV nuo vadinamojo Pilies pylimo esančio Liaudos slėnio apsuptos aukštumos kyšulyje. Pagal dabartinę įsigalėjusią Bakainių komplekso klasifikaciją ši perkasa turėjo papulti tiesiai į buvusio, bet beveik visiškai į Liaudos slėnį nubyrėjusio piliakalnio aikštelę, tiesiai už piliakalnio pylimo vidinės dalies (žr. fotografiją Nr. 62). Perkasa tirta topografiškai nelygioje vietoje, žemėjančioje į visas puses išskyrus R pusę. Iš P į Š perkastos pusę, kas 1 m buvo išskirti A – D kvadratai, o V kryptimi jie buvo sunumeruoti skaičiais nuo 1 iki 4 (žr. priedą Nr. 10). Perkastos centro koordinatės (LKS-94): X 6147917; Y 501750 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį perkastos sluoksnį sudarė 0,05 m storio miškožemio sluoksnis (žr. fotografiją Nr. 63) po kuriuo sekė 0,1 – 0,2 m storio rudo molio sluoksnis. Prakasus rudo molio sluoksnį visoje perkasoje, išskyrus kv. C – D – 3 – 4, atsidengė šviesiai rudo molio įžemis, kuris dar buvo prakastas per 0,05 – 0,1 m į gylį (žr. fotografiją Nr. 64). Po rudo molio sluoksniu kv. C – D – 3 – 4 išryškėjo pilko molio sluoksnis, kuris puslankiu nuėjo stataus Liaudos upės slėnio šlaito link. Pilko molio sluoksnis storėjo ŠV kryptimi pasiekdamas 0,35 m storį, o jo didžiausi išmatavimai Š – P kryptimi buvo 2 m, R – V kryptimi – 1,3 m. Prakasus šį sluoksnį kv. C – D – 3 – 4 taipogi buvo pasiektas šviesiai rudo molio įžemis. Perkasa iškasta iki bendro 0,3 – 0,7 m gylio (žr. fotografiją Nr. 65, 66).

Perkastos kv. C – D – 3 – 4 0,15 – 0,25 m gylyje išryškėjęs pilko molio sluoksnis nėra archeologiškai vertingas sluoksnis, o jo forma bei padėtis topografiniu atžvilgiu greičiausiai byloja jog tai tėra natūraliai užsipildęs buvęs reljefo nelygumas (greičiausiai medžio išvartos vieta).

Perkasoje archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta. Po tyrimų perkasa užkasta (žr. fotografiją Nr. 67).

Šūrfas Nr. 1 (fotografijos Nr. 68 – 72)

Šūrfas Nr. 1 orientuotas ŠV– PR kryptimi, 1x4 m dydžio. Šūrfas tirtas per 6 – 7 m į R nuo antrojo priešpilio pylimo išorinės pusės papėdės (žr. fotografiją Nr. 68). Šūrfu buvo siekiama išsiaiškinti šioje vietoje esančio iki 0,6 – 1,0 m aukščio, iki 3 m pločio ir 5 – 6 m ilgio, ŠR – PV kryptimi orientuoto reljefo darinio kilmę (žr. fotografiją Nr. 69). Šurfo centro koordinatės (LKS-94): X 6147910; Y 502050 (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Viršutinį šurfo sluoksnį sudarė iki 0,05 m storio besiformuojanti augalinė danga – velėna, o po ja atsidengė šviesiai rudo molio su nedideliais skaldos akmenukais sluoksnis, kuris storičiausioje

vietoje siekė 0,85 m storį (žr. fotografiją Nr. 70). Įžemis reljefo darinio vietoje buvo taipogi šviesiai rudo molio sluoksnis, kuris dar buvo prakastas per 0,05 m į gylį. Šūrfas giliausioje vietoje iškastas iki 0,95 m gylio (žr. fotografiją Nr. 71).

Tirtasis reljefo darinys greičiausiai buvo suformuotas įrenginėjant į Š per 4 – 5 m nuo jo esančią automobilių stovėjimo aikštelę, kuomet nuo statybų darbų (planiravimo ar žemės aukščių lygio keitimo) atlikę žemės buvo tiesiog sustumtos į šią vietą.

Šūrfe archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta. Po tyrimų šūrfas užkastas (žr. fotografiją Nr. 72).

Išvados

Detaliųjų archeologinių tyrimų metu Bakainių piliakalnio su priešpiliu teritorijoje planuojamų žemės judinimo darbų vietose bei dvejose grynai moksliniu tikslu tirtose vietose (perkasa Nr. 9, šurfas Nr. 1) buvo ištirtas 128 m² plotas (devynios perkastos ir vienas šurfas) (žr. Situacijos ir tirtų vietų planą).

Perkasoje Nr. 3, archeologiškai nevertingame sluoksnyje (t. y. velėnoje), buvo aptiktas lipdytinės I – II tūkst. datuojamos keramikos fragmentas, kuris turi būti siejamas su tiesioginiu piliakalnio ar jo priešpilių panaudojimu, apgyvendinimu.

Perkastos Nr. 5 įžemyje išryškėjo XX a. arimų apardyta įgilinta 0,8x1,4x0,26 m dydžio struktūra Nr. 1 taisyklingu, pusapvaliu dugnu – ūkinė / atliekų duobė, kurioje surasti keturi gyvūnų kaulų fragmentai ir vienas lipdytinės I – II tūkst. datuojamos keramikos fragmentas. Kitoje perkastos dalyje, įžemyje, fiksuota dar viena įgilinta 0,3x0,8x0,5 m dydžio struktūra Nr. 2 su taisyklingos, pusapvalės formos dugnu. Struktūra Nr. 2 greičiausiai turėtų būti siejama su vienokios ar kitokios paskirties statiniais, o ne laikoma ūkine / atliekų duobe.

Perkasoje Nr. 6 fiksuota gerai išlikusi 0,54x0,88x1,53 m dydžio struktūra Nr. 3, kuri per 0,45 m buvo įgilinta į žemį. Struktūra Nr. 3 turi būti laikoma ūkine / atliekų duobe. Duobėje aptikta: vienas apžiestos keramikos, datuojamos ne ankstesniu nei X – XI a. laikotarpiu, fragmentas bei geležinės ylos dalis, dvylika molio tinko gabaliukų, viena kritė, du lipdytinės I – II tūkst. datuojamos keramikos fragmentai, dvi kiaulės / šerno apatinio žandikaulio dalys, po vieną kiaulės / šerno blaudzikaulio bei šlaunikaulio diafizę, septyni įvairaus dydžio ilgųjų kaulų fragmentai (greičiausiai tos pačios kiaulės/šerno) ir vienas krūminis kiaulės / šerno dantis. Surasti radiniai leidžia pažvelgti į priešpilio teritorijoje vykusį gyvenimą per amatų, ūkio, mitybos prizmes. Ūkinės duobės užpilde neišsiskyrė atskiri sluoksniai tad reikia manyti jog ji buvo užpildyta per trumpą laiką, o jos viršuje surastas ne anksčiau nei X – XI a. datuojamos keramikos fragmentas leidžia teigti jog duobė, su visais joje buvusiais radiniais, buvo naudojama neilgai ir baigta naudoti ne anksčiau nei X – XI a.

Perkasoje Nr. 7 aptiktas iš nedidelių lauko rieduliukų (5x10x7 cm; 9x14x10 cm; 15x15x10 cm; 23x24x19 cm ir t. t.) sudėtas akmenų grindinys, greičiausiai skirtas pirmojo priešpilio pylimo sutvirtinimui. Grindinys buvo tarp 0,05 – 0,4 m storio, V perkastos dalyje stipriai suiręs, storėjantis R pusės link. Tarp akmenų, sudarančių grindinį, kv. B3 buvo surastas XIV a. būdingas žalvarinis žiedas su praplatintu ir pastorintu priekiu, imituojančiu pynimo ornamentą. Akmenų grindinys buvo

sukrautas ant R pusės link storėjančio 0,05 – 0,3 m storio tamsiai pilko priesmėlio kultūrinio sluoksnio, kurio kv. B4 buvo rastas nedidelis, žemo cilindro formos molinis verpstukas datuojamas X – XIV a. Perkasoje aptiktos struktūros, radinių dėka, gali būti gana tiksliai datuojamos: po akmenų grindiniu esantis kultūrinis sluoksnis buvo formuojamas (t. y. toje vietoje gyventa) iki X – XIV a. kuomet XIV a. stiprinant priešpilio pylimą toje vietoje buvo sukrautas akmenų grindinys.

Perkasoje Nr. 9 nors ir nebuvo aptikta archeologinių radinių ar struktūrų, tačiau šiuo atveju ir tuščia perkasa tapo svarbi, nes, kaip minėta anksčiau, ji turėjo būti piliakalnio aikštelėje, o tai, kad joje nieko nerasta stipriai prisideda prie teiginio jog Bakainių piliakalnio komplekso supratimui reikėtų skirti papildomai dėmesio, atlikti mokslinių tyrimų, kurie galbūt leistų prieiti prie išvados, kad tikrasis piliakalnis yra dabar vadinamo pirmojo priešpilio teritorijoje, nes jos forma yra ganėtinai taisyklingai keturkampė, o Š ir P šlaitai yra neabejotinai statinti (žr. priedą Nr. 11).

Perkasose Nr. 1, 2, 4, 8 bei šurfe Nr. 1 archeologinių radinių, struktūrų ar archeologiškai vertingo sluoksnio nebuvo aptikta.

Visi tirti plotai po jų ištyrimo buvo užkasti. Detaliųjų tyrimų metu surasti radiniai buvo atiduoti į Kėdainių krašto muziejų (žr. radinių priėmimo akto kopiją).

Visose tirtose žemės judinimo darbų vietose galima atlikinėti projekte numatytų mažųjų architektūros elementų statybos darbus, tačiau įrenginėjant projekte numatytus pėsčiųjų takus, jų vietose yra privalomi archeologiniai žvalgymai⁸.

Bendrai vertinant visą Bakainių piliakalnio kompleksą archeologiniu aspektu tenka pastebėti jog didelė dalis archeologiškai vertingo sluoksnio bei struktūrų greičiausiai yra stipriai arba visiškai sunaikinti XX a. čia vykdytos ūkinės veiklos, tačiau vietomis, kur atsitiktinumo dėka ar dėl nepatogaus privažiavimo tuometinei ūkinei technikai, archeologiškai vertingos įgilintos struktūros išvengė sunaikinimo, vykdant bet kokius (netgi paviršinius) žemės judinimo darbus yra privalomi archeologiniai tyrimai arba bent žvalgymai.

Tyrimų metu surastos archeologinės konstrukcijos bei radiniai leidžia, nors ir nežymiai, bet patikslinti piliakalnio komplekso chronologiją: pirmojo priešpilio teritorijos R dalyje jau tikrai buvo gyvenama X – XIV a., o XIV a. priešpilio pylimas buvo susitiprintas akmenų grindiniu. Toje vietoje vėlesniu laikotarpiu datuojamų struktūrų ar radinių neaptikta, tad tenka priimti hipotezę jog

⁸ 2012-08-14 parengtame detaliųjų archeologinių tyrimų projekte buvo numatyta vykdyti žvalgymus pėsčiųjų takų įrengimo vietose, tačiau projekto rangovai 2012 m. jų įrenginėti nepradėjo.

netrukus po XIV a. žmonių veikla pirmojo priešpilio teritorijoje nunyko (rašytiniuose šaltiniuose minima 1372 m kryžiuočių sudeginta pilis). Antrojo priešpilio teritorijoje aptiktos struktūros leidžia kelti hipotezę, kad bent jau Š ŠR – PV kryptimi einančios teritorijos pakraščiais I – II tūkst. stovėjo vienokios ar kitokios paskirties statiniai. Didžioji dalis radinių aptiktų antrojo priešpilio teritorijoje yra datuojama I – II tūkst. laikotarpiu, tačiau perkastos Nr. 6 vietoje aptikta ne anksčiau nei X – XI a. baigta naudoti ūkinė duobė puikiai siejasi su pirmojo priešpilio teritorijoje po akmenų grindiniu aptikto kultūrinio sluoksnio chronologija (t. y. X – XIV a.) ir leidžia teigti, kad tiek pirmasis, tiek antrasis priešpiliai buvo apgyventi ir pradėti naudoti jau nuo X – XI a., o, bent jau pirmojo priešpilio teritorija, buvo apleista neilgai trukus po XIV a. Jeigu šis datavimas yra tikslus, tuomet stebina sąlyginai trumpas piliakalnio komplekso naudojimas, atsižvelgiant į tai, kad siekiant jį įtvirtinti buvo atlikti didelio masto žemės įtvirtinimų formavimo darbai.

Archeologas

Mantas Daubaras

Radinių inventorinės lentelės

Ypačiųjų archeologinių radinių inventorinė lentelė

Inu. Nr.	Perkasos Nr.	Kvadratas	Gylis (m)	Svoris (g)	Aprašymas	Fotografijos Nr.	Piešinio Nr.
1	6	A3	0,25 - 0,3	8	Yla, geležinė, silpnai korodavusi, smaigalys nulūžęs. Ilgis - 95,5 mm, plotis (max) - 9,5 mm, plotis (min) - 2,5 mm. Įtvaros dalyje stačiakampio pjūvio formos, darbinio paviršiaus dalyje - apvalaus pjūvio formos. Įtvaros ilgis - 46,5 mm, darbinio paviršiaus dalies ilgis - 49 mm.	78	
2	7	B3	0,35	12	Žiedas, žalvarinis, pilnai išlikęs, vidinė dalis pasidengusi patina. Išorinis skersmuo (max) - 27 mm, išorinis skersmuo (min) - 25 mm. Vidinis skersmuo (max) - 17 mm, vidinis skersmuo (min) - 14,5 mm. Praplatinta ir pastorinta priekinė dalis su trimis paaukštėjimais ir pynutės imitacija, galai prakeisti per 12,5 mm, apvalaus pjūvio.	89	
3	7	B4	0,55	14	Verpstukas, molinis, pilnai išlikęs, su skylute centre. Molis liesintas vidutiniškai gausiomis, smulkiomis grūsto granito priemaišomis. Verpstuko skersmuo (max) - 29,5 mm, skersmuo (min) - 28,5 mm. Skylutės skersmuo - 6 mm. Aukštis (max) - 14 mm, aukštis (min) - 13 mm.	90	

Buitinės keramikos inventorinė lentelė

Eil. Nr.	R. s. Nr.	Keramikos rūšis	Paviršius lygus	Paviršius sm. grubieltas	Paviršius st. grubieltas	Išlikusi indo dalis	Datavimas (a)	Ornamentuota, puošyba		Fragmento storis mm		Fragmento dydis mm		Aukštesnis mm	Dugno skersmuo (mm)	Molio spalva		Priemaišos				Perkasos Nr.	Kvadratas	Gylis (m)	Svoris (g)	Pastabos	Foto Nr.	Piesinio Nr.	
								min	max	plotis (max)	ilgis (max)	ruda, rava	pilka, juoda			Dydis	Smelis	Granitas	Kiekis										
1	1	l.p.	x			sienele	I-II tūkst.			6	9	32	33			x		m	x		v	3	A4	0,2	8	vidinė dalis nutrupėjusi	73		
2	2	l.p.	x			sienele	I-II tūkst.			5,5	8	23	26				x	v		x	v	5	A1	0,4	4	išorinė dalis nutrupėjusi	76		
3	3	ap.	x			sienele	> X-XI a.			5	6,5	25,5	28			x		m	x		m	6	A3	0,25-0,3	8			77	
4	4	l.p.	x			sienele	I-II tūkst.			7	9	24,5	31			x		v		x	d	6	A3	0,4	6			81	
5	5	l.p.	x			sienele	I-II tūkst.			4,5	6	16,5	22,5				x	s		x	m	6	A3	0,45	2	išorinė dalis nutrupėjusi	82		

Sutartiniai žymėjimai:

l. p. – keramika lygiu paviršiumi

ap. – apžiesta keramika

m. – mažo dydžio priemaišos/mažas kiekis priemaišų

v. – vidutinio dydžio priemaišos/vidutinis kiekis priemaišų

d. – didelis kiekis priemaišų

s. – stambus priemaišų dydis

<0,1 cm – mažo dydžio priemaišos

0,1-0,3 cm – vidutinio dydžio priemaišos

>0,3 cm – stambaus dydžio priemaišos

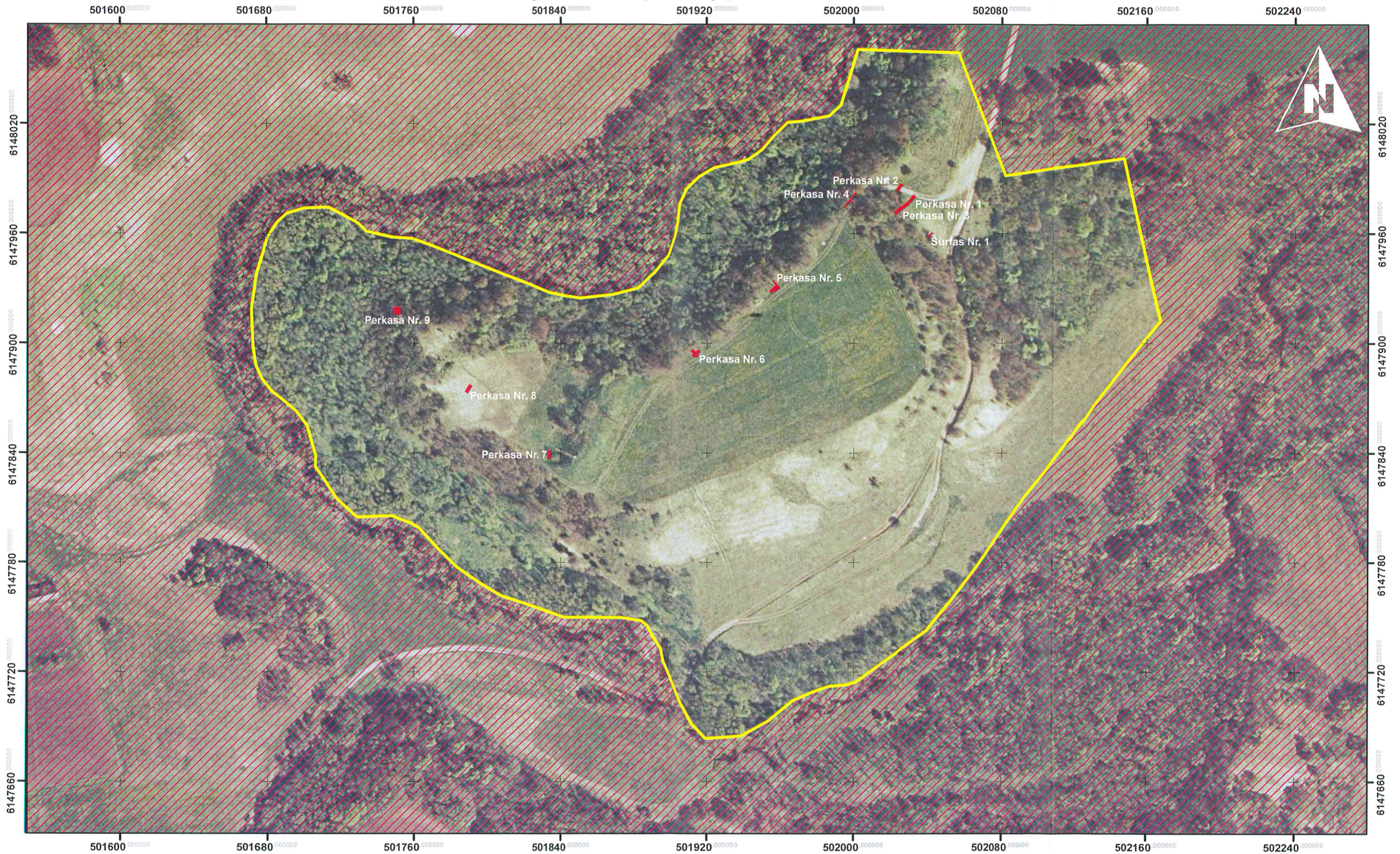
Geležies lydymo produktų inventorinė lentelė

Nr.	Perkasos Nr.	Kvadratas	Gylis (m)	Svoris (g)	Apibūdinimas	Fotografijos Nr.
1	6	A3	0,25	40	kritė	80

Neinventorintų radinių sąrašas

Nr.	Perkasos Nr.	Kvadratas	Gylis (m)	Radinys	Kiekis	Bendras svoris (g)	Apibūdinimas	Fotografijos Nr.
1	5	A1	0,3-0,5	kaulas	3	2	gyvūnų ilgųjų kaulų fragmentai	74
2	5	A1	0,3-0,5	kaulas	1	18	gyvūno šlaunikaulio distalinės dalies epifizės fragmentas	75
3	6	A3	0,3-0,88	molio tinkas	7	92	įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai, be įspaudų	79
4	6	C3	0,3-0,7	molio tinkas	5	50	įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai, be įspaudų	83
5	6	A-C-3	0,25-0,4	kaulas	2	64	kiaulės/šerno apatinio žandikaulio dalys	84
6	6	A-C-3	0,25-0,4	kaulas	1	24	kiaulės/šerno blauzdikaulio diafizė	85
7	6	A-C-3	0,25-0,4	kaulas	1	22	kiaulės/šerno šlaunikaulio diafizė	86
8	6	A-C-3	0,25-0,4	kaulas	8	24	gyvūnų ilgųjų kaulų fragmentai	87
9	6	A-C-3	0,25-0,4	dantis	1	2	krūminis kiaulės/šerno dantis	88

Situacijos ir tirtų vietų planas, M 1:2.000

1:2.000

Lietuvos Respublikos teritorijos M1: 10.000
skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis
ORT10LT (60/49)

Sutartiniai ženklai

 Tirtos vietos

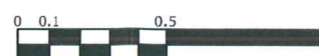
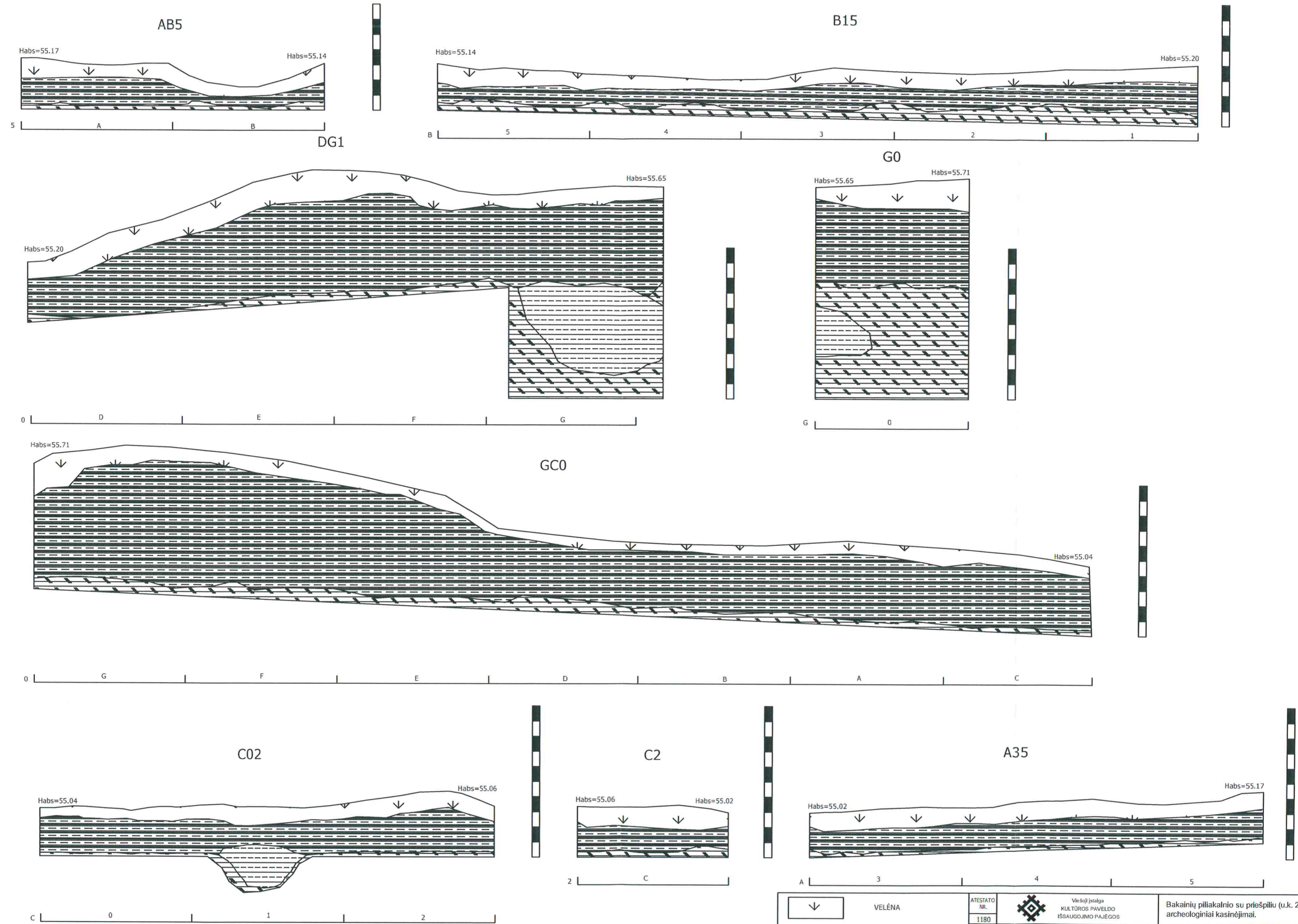
 Bakainių piliakalnio su priešpiliu teritorija

 Vizualinės apsaugos zonos pozonis

Brėžinių sąrašas

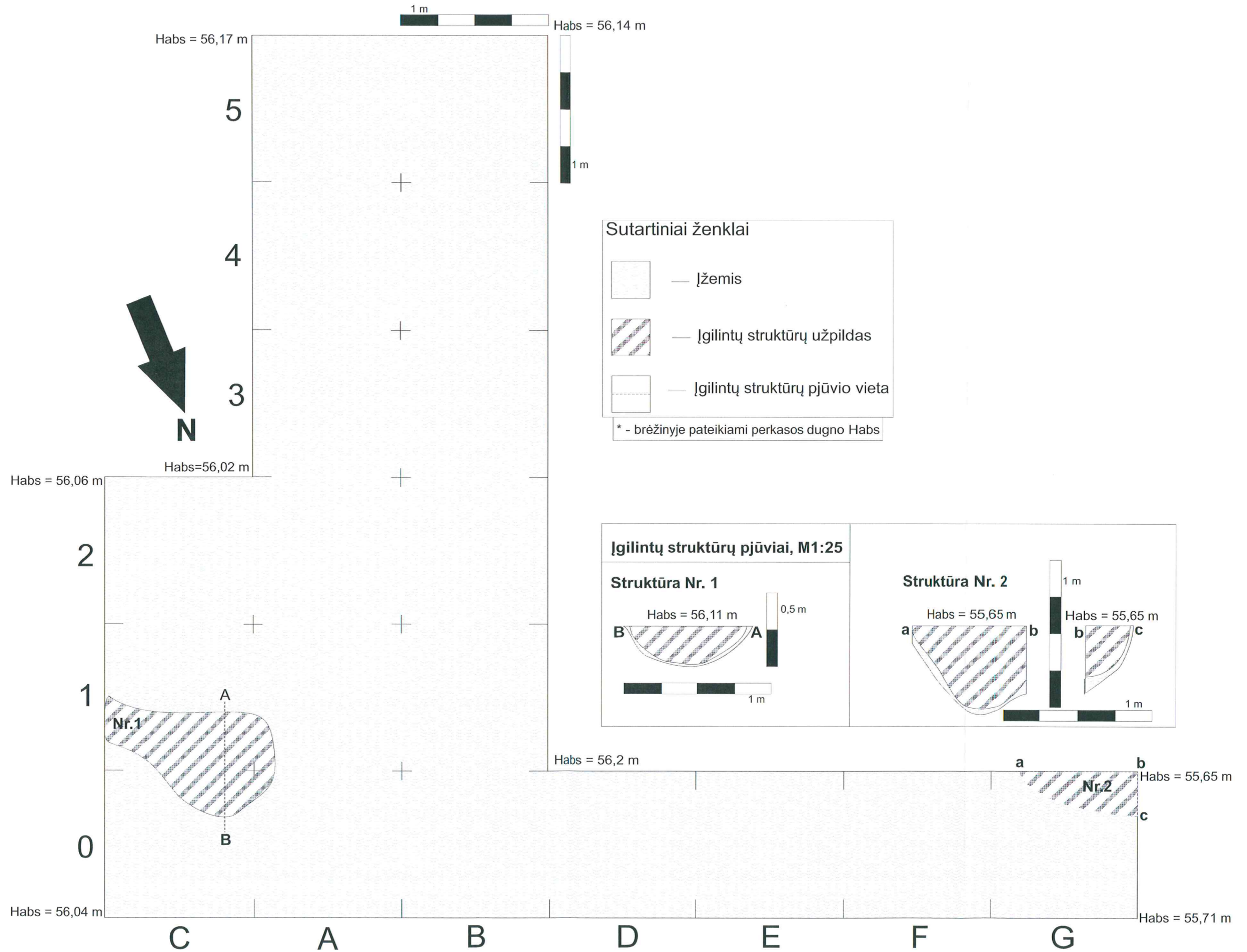
1. Perkasos Nr. 5 sienelių profiliai, M1:25
2. Perkasos Nr. 5 dugno brėžinys, M1:25
3. Perkasos Nr. 6 sienelių profiliai, M1:25
4. Perkasos Nr. 6 dugno brėžinys, M1:25
5. Perkasos Nr.7 akmenų grindinio planas, M1:20
6. Perkasos Nr. 7 sienelių brėžiniai, M1:25

PERKASOS NR. 5 SIENELIŲ PROFILIAI

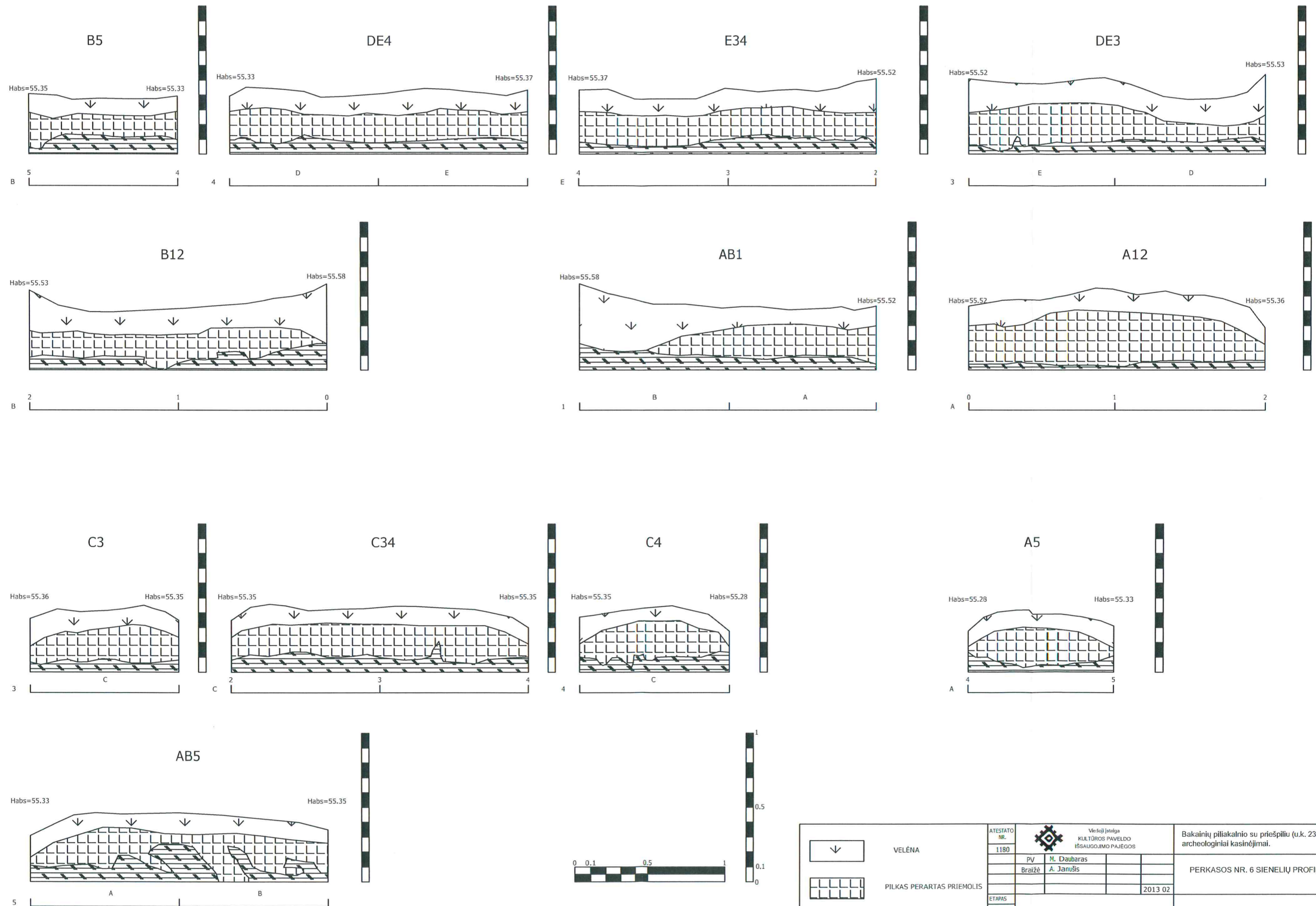

VELĖNA PILKAS PERARTAS PRIEMOLIS ĮŽEMIS ĮGILINTŲ KONSTRUKCIJŲ UŽPILDAS	ATESTATO NR. 1180	Valstybinė istorijos ir kultūros paveldo apsaugos tarnyba KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS	Bakainių piliakalnio su priešpiliu (u.k. 23741) archeologiniai kasinėjimai.
	ETAPAS TP		LEIDIMO NR. 276 Aukščių sistema: Baltijos
Koordinatų sistema: LKS 94			

Perkasos Nr. 5 dugno brėžinys, M1:25

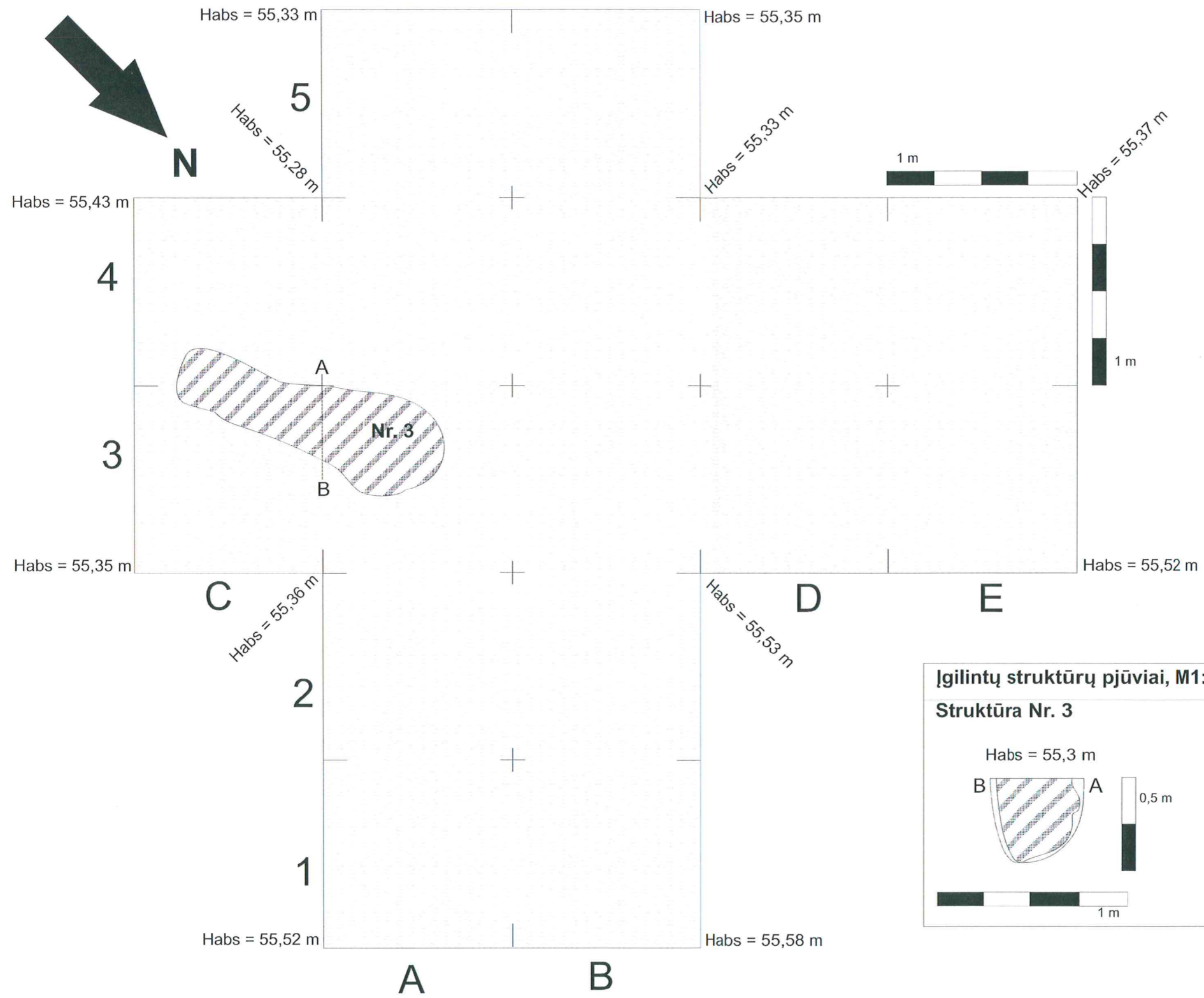

PERKASOS NR. 6 SIENELIŲ PROFILIAI

ATESTATO NR. 1180	 Viešoji įstaiga KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS	Bakainių piliakalnio su priešpiliu (u.k. 23741) archeologiniai kasinėjimai.	
		Pv Braižė	M. Daubaras A. Janušis
ETAPAS TP	LEIDIMO NR. 276		M 1:25
Aukščių sistema: Baltijos		Koordinatų sistema: LKS 94	
		Lapas	Lapų
		26	

Perkasos Nr. 6 dugno brėžinys, M1:25

Sutartiniai ženklai

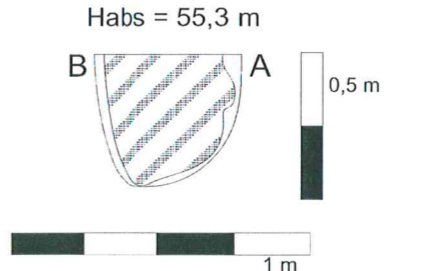
- — Įžemis
- — Įgilintų struktūrų užpildas
- — Įgilintų struktūrų pjūvio vieta

* - brėžinyje pateikiami perkamos dugno Habs

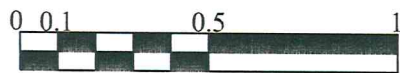
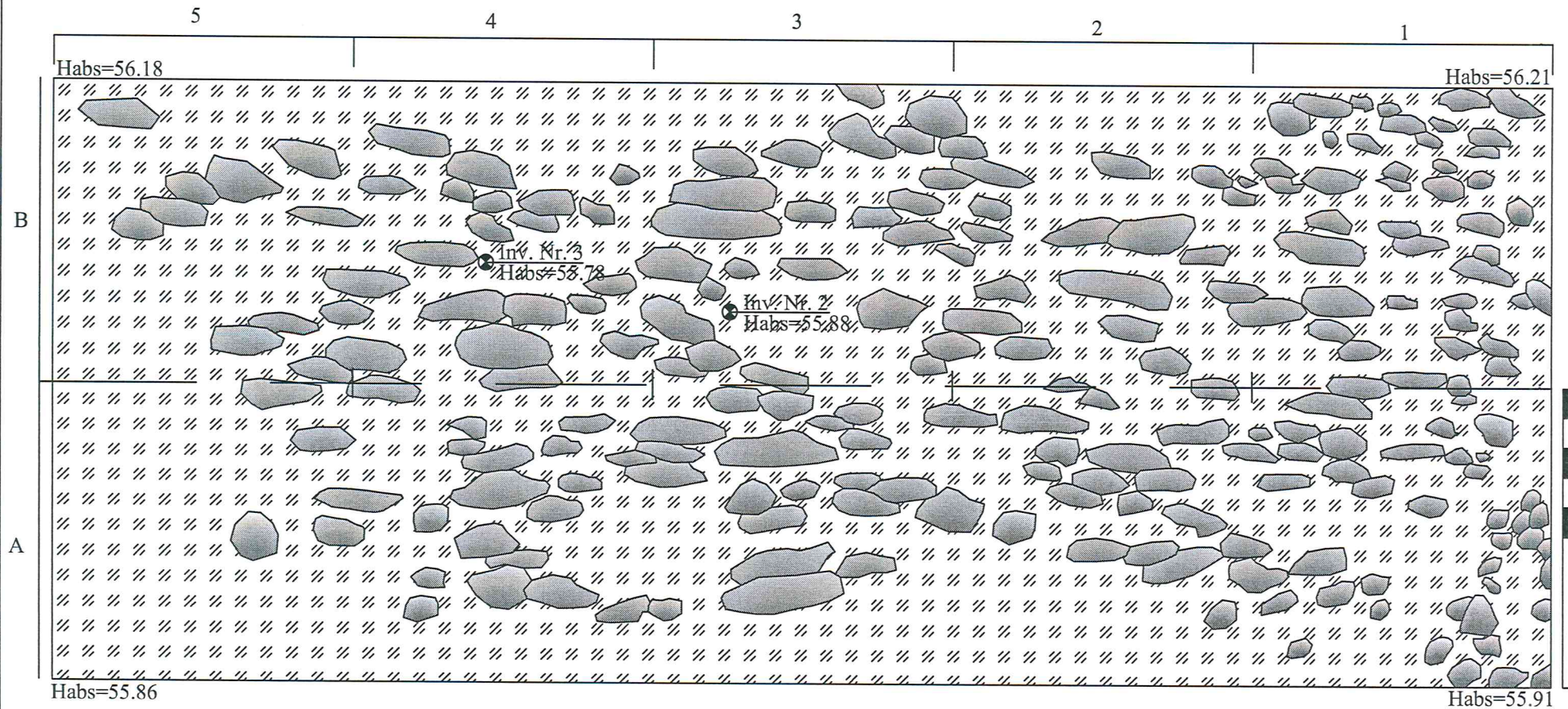
Įgilintų struktūrų pjūviai, M1:25

Struktūra Nr. 3

Habs = 55,3 m

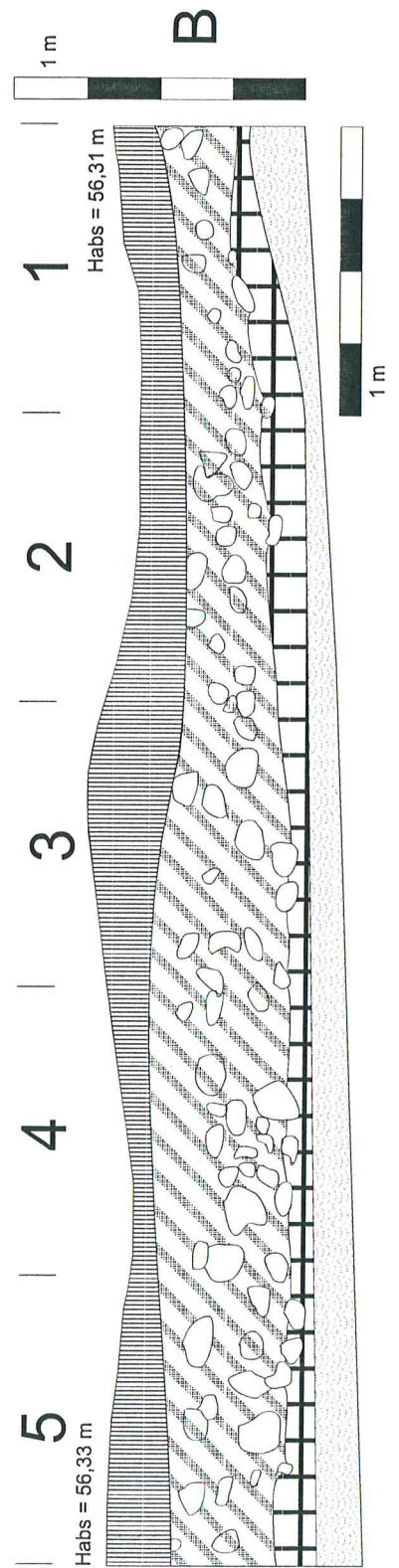
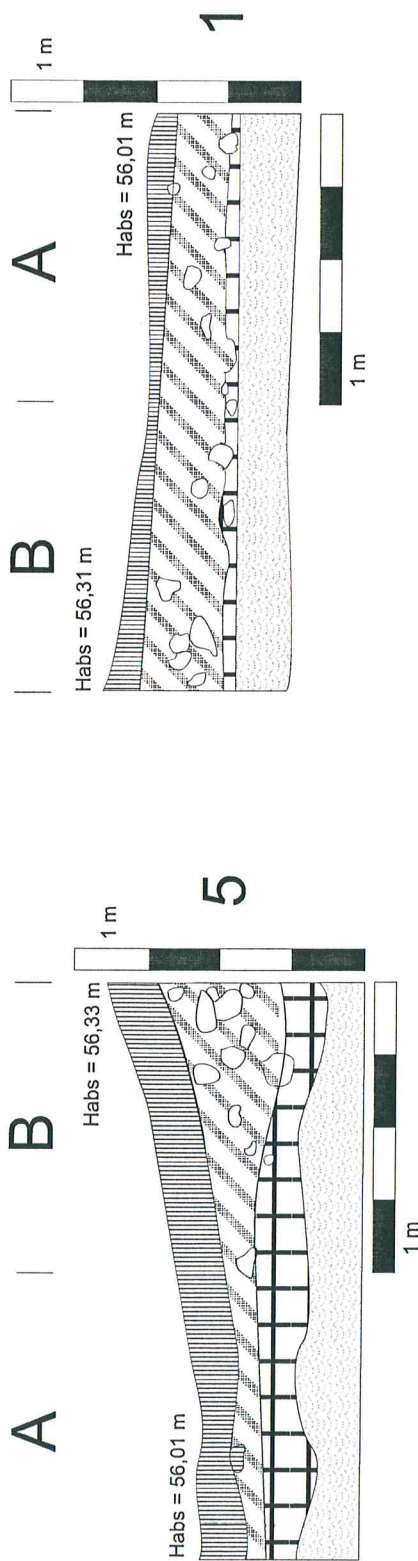
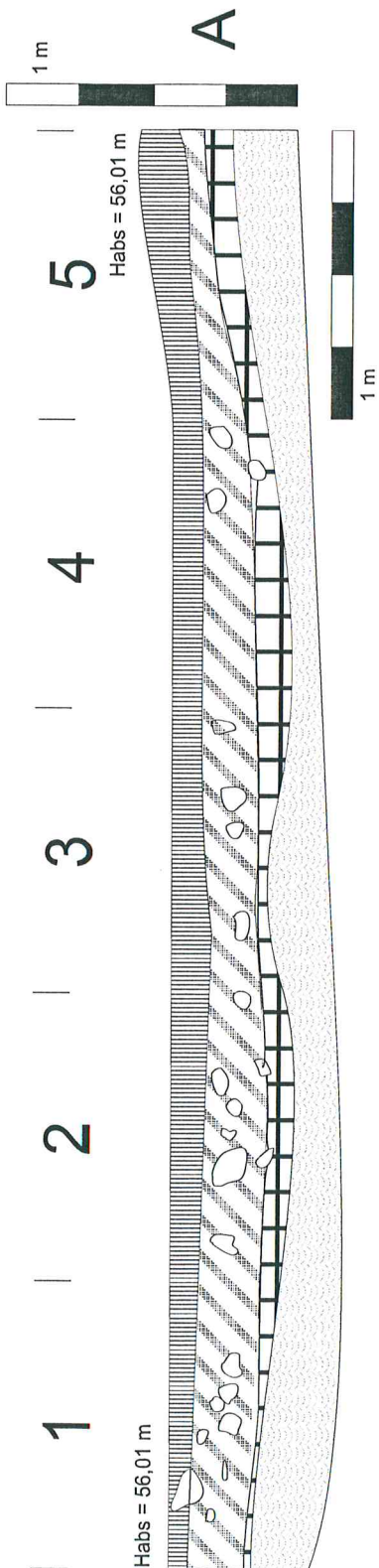
PERKASOS NR. 7 AKMENŲ GRINDINIO PLANAS

SKIRIAMIEJI ŽENKLAI		ATESTATO NR.		Viešoji įstaiga KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS		Bakainių piliakalnio su priešpiltu (u.k. 23741) archeologiniai kasinėjimai.	
	Akmenys	1180		PV	M. Daubaras		
	Pilkas priemolis			Braižė	A. Janušis		
	Ypatieji radiniai					2013 02	
		ETAPAS		LEIDIMO NR. 276			M 1:20
		TP					Lapas Lapų
							28
				Aukščių sistema: Baltijos		Koordinacių sistema: LKS 94	

Perkasos Nr. 7 sienelių brėžiniai, M1:25

Sutartiniai ženklai	
	— Velėna
	— Tamsiai pilkas priemolis
	— Akmenys
	— Kultūrinis sluoksnis
	— Žemė

Fotografijų sąrašas

1. Bakainių antrojo priešpilio teritorijos vaizdas iš PR pusės 1968 m. (fotografija iš Lietuvos istorijos instituto rankraščio archeologijos fototekos. Negatyvo Nr. 20628, fotografijos autorius – A. Merkevičius vyresnysis).
2. Perkasa Nr. 1 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
3. Perkasa Nr. 1 nuėmus velėną. Vaizdas iš ŠR pusės.
4. Iki žemio iširtos perkastos Nr. 1 vaizdas iš PV pusės.
5. Perkastos Nr. 1 kv. A – 1 – 5 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš ŠV pusės.
6. Pirmame plane – užkasta perkasa Nr. 1, antrame – perkastos Nr. 3 velėnos nuėmimas. Vaizdas iš ŠR pusės.
7. Perkasa Nr. 2 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
8. Perkasa Nr. 2 nuėmus velėną. Vaizdas iš Š pusės.
9. Iki žemio iširtos perkastos Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.
10. Perkastos Nr. 2 kv. B – 1 – 5 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš PR pusės.
11. Užkastos perkastos Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.
12. Pirmame plane – perkasa Nr. 3 prieš pradėdant tyrimus, o ties jos galu matyti iki žemio iširta perkasta Nr. 1, kairėje fotografijos pusėje – tiriama perkasta Nr. 2. Vaizdas iš PV pusės.
13. Perkasta Nr. 3 nuėmus dalį velėnėjančio miškožemio sluoksnio. Vaizdas iš ŠR pusės.
14. Iki žemio iširtos perkastos Nr. 3 vaizdas iš ŠR pusės.
15. Perkastos Nr. 3 kv. A – B – 1 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš PV pusės.
16. Užkastos perkastos Nr. 3 vaizdas iš PV pusės.
17. Perkasta Nr. 4 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
18. Perkastos Nr. 4 dalis nuėmus velėną. Vaizdas iš PV pusės.
19. Iki žemio iširtos perkastos Nr. 4 vaizdas iš PR pusės.
20. Perkastos Nr. 4 kv. A – B – 6 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš ŠR pusės.
21. Užkastos perkastos Nr. 4 vaizdas iš PV pusės.
22. Perkasta Nr. 5 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš PV pusės. Horizonte matosi antrojo priešpilio pylimo vidinė dalis.
23. Perkasta Nr. 5 nuėmus velėną. Vaizdas iš PV pusės.
24. Iki žemio iširtos perkastos Nr. 5 vaizdas iš PV pusės.
25. Perkastos Nr. 5 žemyje, kv. A1 išryškėjusios įgilintos struktūros Nr. 1 vaizdas iš ŠV pusės.
26. Išpjovos Nr. 1 (kairiau) ir Nr. 2 (dešiniau) prieš tyrimus. Vaizdas iš R pusės.
27. Išpjovos Nr. 1 (kairiau) ir Nr. 2 (dešiniau) vaizdas nuėmus velėną. Vaizdas iš R pusės.

28. Išpjovos Nr. 2 dalis nuėmus velėną. Vaizdas iš PR pusės.
29. Iki žemio ištirtų išpjovų Nr. 1 (arčiau) ir Nr. 2 (toliau) vaizdas iš PR pusės.
30. Išpjovos Nr. 2 žemyje, kv. G0 išryškėjusios įgilintos struktūros Nr. 2 vaizdas iš PR pusės.
31. Iki žemio ištirtos įgilintos struktūros Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.
32. Iki žemio ištirtos išpjovos Nr. 1 vaizdas iš ŠR pusės. Centre matosi įgilinta struktūra Nr. 1.
33. Iki žemio ištirtos išpjovos Nr. 2 vaizdas iš PR pusės. Kairėje matosi įgilinta struktūra Nr. 1.
34. Bendras įgilintos struktūros Nr. 1 vaizdas iš viršaus.
35. Įgilintos struktūros Nr. 1 ŠR – PV kryptimi atlikto pjūvio vaizdas iš ŠV pusės.
36. Užkastos perkastos Nr. 5 vaizdas iš PV pusės.
37. Perkasa Nr. 6 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
38. Perkasa Nr. 6 nuėmus velėną. Vaizdas iš ŠR pusės.
39. Perkastos Nr. 6 P PV sienelėje (kv. A – B – 5) matomų arimo vagų žymės. Vaizdas iš ŠR pusės.
40. Perkastos Nr. 6 PV sienelės (kv. A – B – 5) vaizdas iš ŠR pusės.
41. Iki žemio ištirtos perkastos Nr. 6 vaizdas iš PV pusės. Kv. A3 matosi įgilintos struktūros Nr. 3 kontūras.
42. Perkastos Nr. 6 žemyje, kv. A3, aptiktos įgilintos konstrukcijos Nr. 3 dalies vaizdas iš viršaus.
43. Iki žemio ištirtos išpjovos Nr. 1 vaizdas su pilnai atidengta įgilinta konstrukcija Nr. 3. Vaizdas iš ŠV pusės.
44. Įgilintos struktūros Nr. 3 bendras vaizdas iš viršaus.
45. Įgilintos struktūros Nr. 3 ŠR – PV kryptimi atlikto pjūvio vaizdas iš ŠV pusės.
46. Iki žemio ištirtos įgilintos konstrukcijos Nr. 3 vietos vaizdas iš Š pusės.
47. Išpjova Nr. 2 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš PR pusės.
48. Išpjova Nr. 2 nuėmus velėną. Vaizdas iš PR pusės.
49. Iki žemio ištirtų išpjovų Nr. 1 (arčiau) ir Nr. 2 (toliau) vaizdas. Matosi iki žemio ištirtos įgilintos struktūros Nr. 3 vieta. Vaizdas iš PR pusės.
50. Užkastos perkastos Nr. 6 vaizdas iš ŠR pusės.
51. Perkasa Nr. 7 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš V pusės.
52. Perkasa Nr. 7 nuėmus velėną. Vaizdas iš P pusės.
53. Perkasoje Nr. 7 atsidengęs akmenų grindinys. Vaizdas iš P pusės.
54. Perkastos Nr. 7 R sienelė pasiekus žemį. Vaizdas iš V pusės.

55. Perkasos Nr. 7 V sienelė pasiekus įžemį. Vaizdas iš R pusės.
56. Iki įžemio ištirtos perkasos Nr. 7 vaizdas iš PV pusės.
57. Užkastos perkasos Nr. 7 vaizdas iš Š pusės.
58. Perkasa Nr. 8 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
59. Perkasa Nr. 8 nuėmus velėna. Tolumoje matosi pirmojo priešpilio gynybinio pylimo vidinė pusė. Vaizdas iš ŠV pusės.
60. Iki įžemio ištirtos perkasos Nr. 8 vaizdas iš PV pusės.
61. Užkastos perkasos Nr. 8 vaizdas iš ŠR pusės.
62. Perkasa Nr. 9 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
63. Perkasa Nr. 9 nuėmus velėną. Vaizdas iš ŠR pusės.
64. Iki įžemio ištirtos perkasos Nr. 9 vaizdas iš ŠR pusės. Tolimajame kampe įžemis dar nepasiektas.
65. Iki įžemio ištirtos perkasos Nr. 9 vaizdas iš ŠR pusės.
66. Perkasos Nr. 9 kv. A – D – 4 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš R pusės.
67. Užkastos perkasos Nr. 9 vaizdas iš ŠR pusės.
68. Šurfas Nr. 1 tyrimų metu. Vaizdas iš ŠR pusės.
69. Šurfas Nr. 1 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.
70. Šurfo Nr. 1 PV sienelės dalis. Vaizdas iš ŠR pusės.
71. Iki įžemio ištirtas šurfas Nr. 1. Vaizdas iš PR pusės.
72. Užkasto šurfo Nr. 1 vaizdas iš ŠV pusės.
73. Radinys R. s. Nr. 1 iš perkasos Nr. 3, kv. A4.
74. Neinventorinti gyvūnų ilgųjų kaulų fragmentai iš perkasos Nr. 5, kv. A1.
75. Neinventorintas gyvūno šlaunikaulio distalinės dalies epifizės fragmentas iš perkasos Nr. 5, kv. A1.
76. Radinys R. s. Nr. 2 iš perkasos Nr. 5, kv. A1.
77. Radinys R. s. Nr. 3 iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
78. Ypatasis radinys Inv. Nr. 1 iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
79. Neinventorinti įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
80. Geležies lydymo produktas Nr. 1 iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
81. Radinys R. s. Nr. 4 iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
82. Radinys R. s. Nr. 5 iš perkasos Nr. 6, kv. A3.
83. Neinventorinti įvairaus dydžio molio tinko gabaliukai iš perkasos Nr. 6, kv. C3.

84. Neinventorinti kiaulės / šerno apatinio žandikaulio fragmentai iš perkamos Nr. 6, kv. A – C – 3.
85. Neinventorinta kiaulės / šerno blaudikaulio diafizė iš perkamos Nr. 6, kv. A – C – 3.
86. Neinventorinta kiaulės / šerno šlaunikaulio diafizė iš perkamos Nr. 6, kv. A – C – 3.
87. Neinventorinti gyvūnų ilgųjų kaulų fragmentai iš perkamos Nr. 6, kv. A – C – 3.
88. Neinventorintas kiaulės / šerno krūminis dantis iš perkamos Nr. 6, kv. A – C – 3.
89. Ypatusis radinys Inv. Nr. 2 iš perkamos Nr. 7, kv. B3.
90. Ypatusis radinys Inv. Nr. 3 iš perkamos Nr. 7, kv. B4.

Fotografijos

Fotografija Nr. 1 Bakainių antrojo priešpilio teritorijos vaizdas iš PR pusės 1968 m. (fotografija iš Lietuvos istorijos instituto rankraštyno archeologijos fototekos. Negatyvo Nr. 20628, fotografijos autorius – A. Merkevičius vyresnysis).

Fotografija Nr. 2 Perkasa Nr. 1 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 3 Perkasa Nr. 1 nuėmus velėnā. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 4 Iki žemio iširtos perkaso Nr. 1 vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 5 Perkasos Nr. 1 kv. A-1-5 sienelė baigus tirti perkasa. Vaizdas iš ŠV pusės.

Fotografija Nr. 6 Pirmame plane – užkasta perkasa Nr. 1, antrame – perkastos Nr. 3 velėnos nuėmimas. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 7 Perkasa Nr. 2 prieš pradendant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 8 Perkasa Nr. 2 nuėmus velėną. Vaizdas iš Š pusės.

Fotografija Nr. 9 Iki žemio iširtos perkastos Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 10 Perkastos Nr. 2 kv. B-1-5 sienelės vaizdas baigus tirti perkasą. Vaizdas iš PR pusės.

Fotografija Nr. 11 Užkastos perkastos Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 12 Pirmame plane – perkasta Nr. 3 prieš pradėdant tyrimus, o ties jos galu matyti iki žemio iširta perkasta Nr. 1, kairėje fotografijos pusėje – tiriama perkasta Nr. 2. Vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 13 Perkasa Nr. 3 nuėmus dalį velėnėjančio miškožemio sluoksniu. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 14 Iki žemio iširtos perkastos Nr. 3 vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 15 Perkasos Nr. 3 kv. A-B-I sienelēs vaizdas baigus tirti perkasā. Vaizdas īs PV pusēs.

Fotografija Nr. 16 Užkastos perkasos Nr. 3 vaizdas īs PV pusēs.

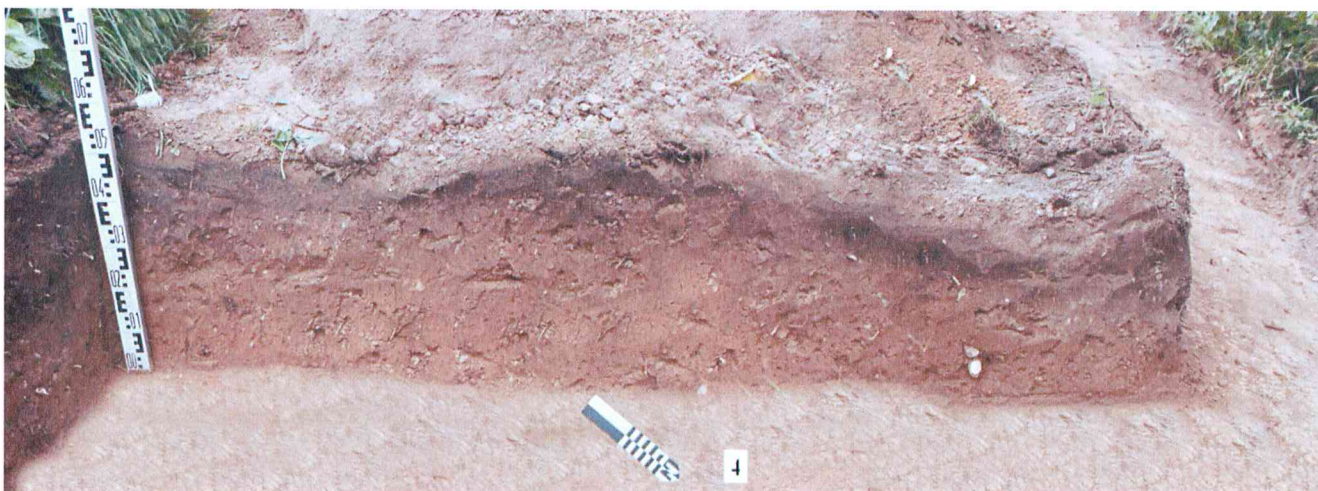
Fotografija Nr. 17 Perkasa Nr. 4 prieš pradant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 18 Perkastos Nr. 4 dalis nuėmus velėną. Vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 19 Iki žemio iširtos perkastos Nr. 4 vaizdas iš PR pusės.

Fotografija Nr. 20 Perkastos Nr. 4 kv. A-B-6 sienelės vaizdas baigus tirti perkastą. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 21 Užkastos perkastos Nr. 4 vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 22 Perkasa Nr. 5 prieš pradėdant tyrimus. Vaizdas iš PV pusės. Horizonte matosi antrojo priešpilio pylimo vidinė dalis.

Fotografija Nr. 23 Perkasa Nr. 5 nuėmus velėnā. Vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 24 Iki žemio iširtos perkastos Nr. 5 vaizdas iš PV pusės.

Fotografija Nr. 25 Perkasos Nr. 5 žemyje, kv. A1 išryškėjusios įgilintos struktūros Nr. 1 vaizdas iš ŠV pusės.

Fotografija Nr. 26 Išpjovos Nr. 1 (kairiau) ir Nr. 2 (dešiniau) prieš tyrimus. Vaizdas iš R pusės.

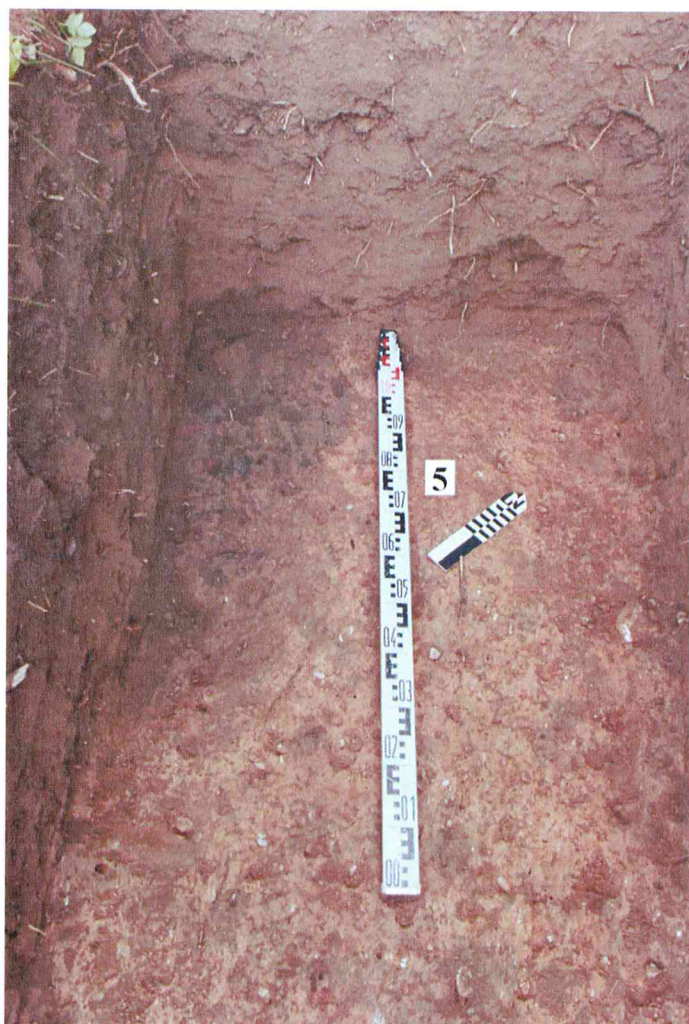
Fotografija Nr. 27 Išpjovos Nr. 1 (kairiau) ir Nr. 2 (dešiniau) vaizdas nuėmus velėną. Vaizdas iš R pusės.

Fotografija Nr. 28 Išpjovos Nr. 2 dalis nuėmus velėną. Vaizdas iš PR pusės.

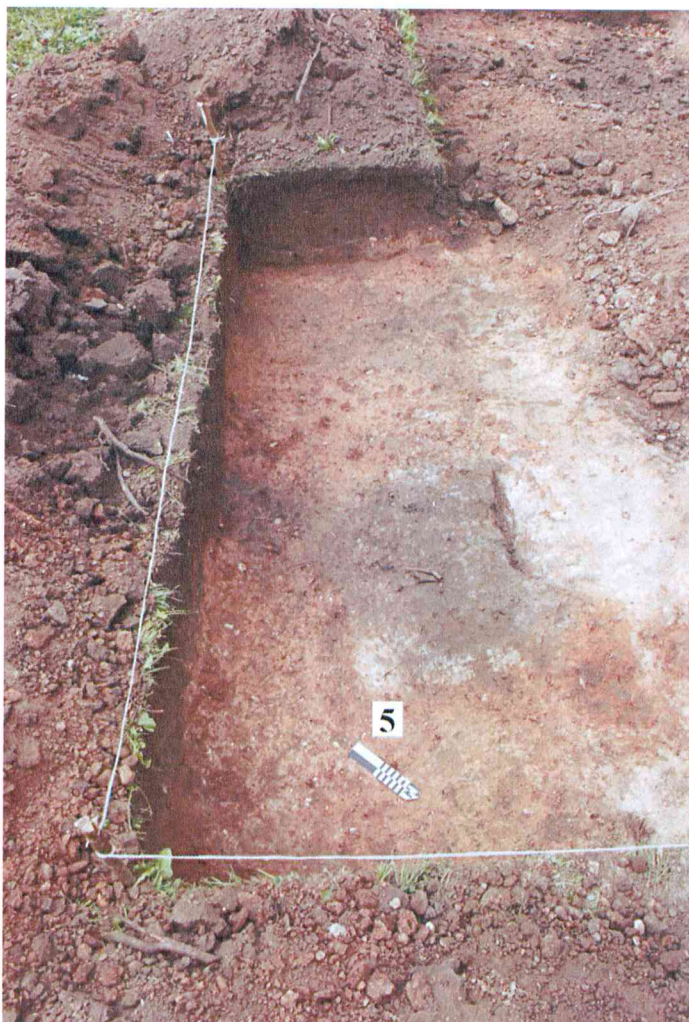
Fotografija Nr. 29 Iki žemio ištirtų išpjuvų Nr. 1 (arčiau) ir Nr. 2 (toliau) vaizdas iš PR pusės.

Fotografija Nr. 30 Išpjuvos Nr. 2 žemyje, kv. G0 išryškėjusios įgilintos struktūros Nr. 2 vaizdas iš PR pusės.

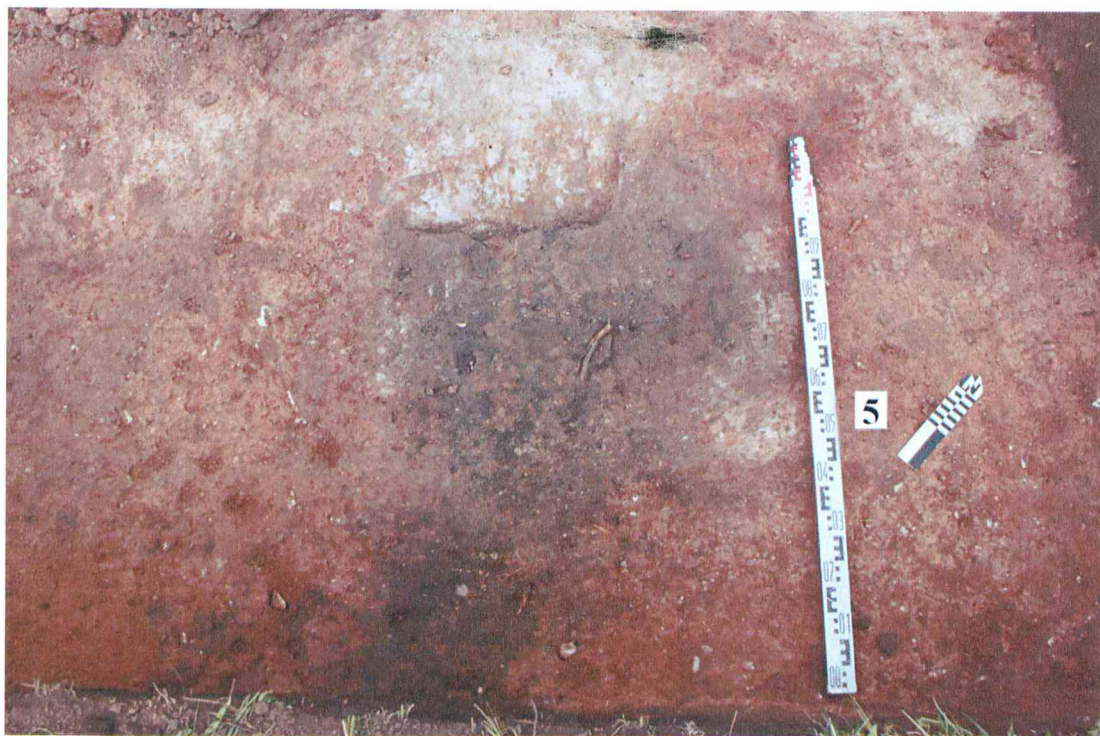
Fotografija Nr. 31 Iki žemio iširtos įgilintos struktūros Nr. 2 vaizdas iš ŠR pusės.

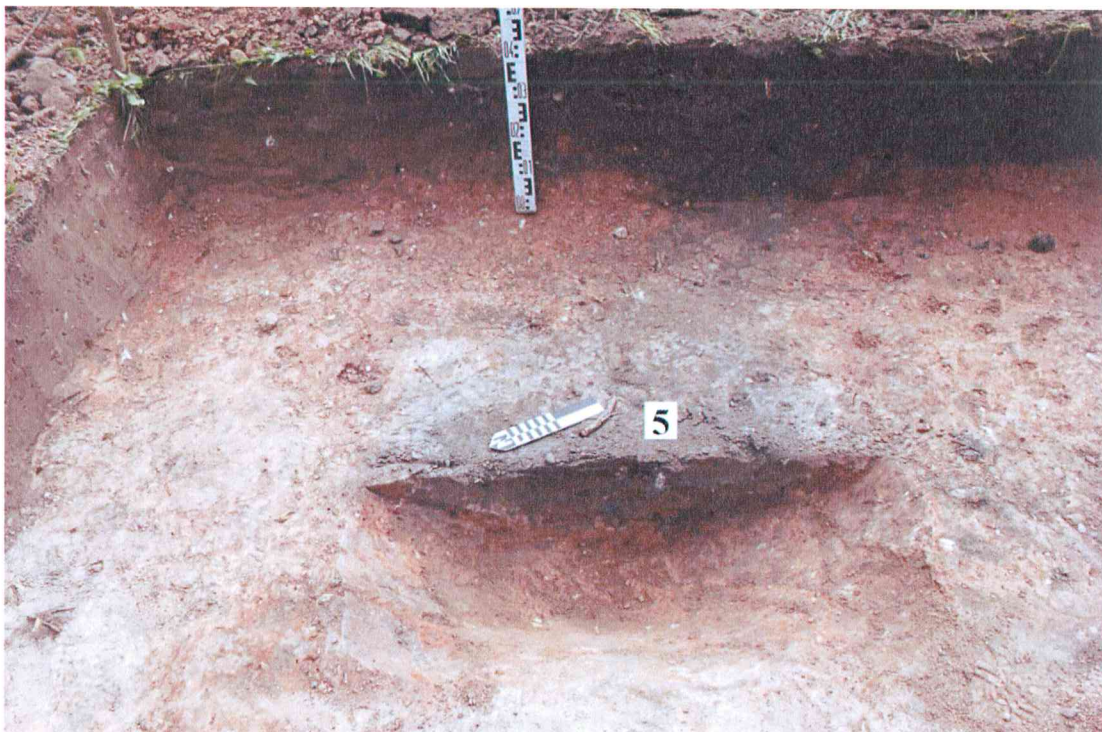
Fotografija Nr. 32 Iki žemio iširtos išpjovos Nr. 1 vaizdas iš ŠR pusės. Centre matosi įgilinta struktūra Nr. 1.

Fotografija Nr. 33 Iki žemio iširtos išpjovos Nr. 2 vaizdas iš PR pusės. Kairėje matosi įgilinta struktūra Nr. 1.

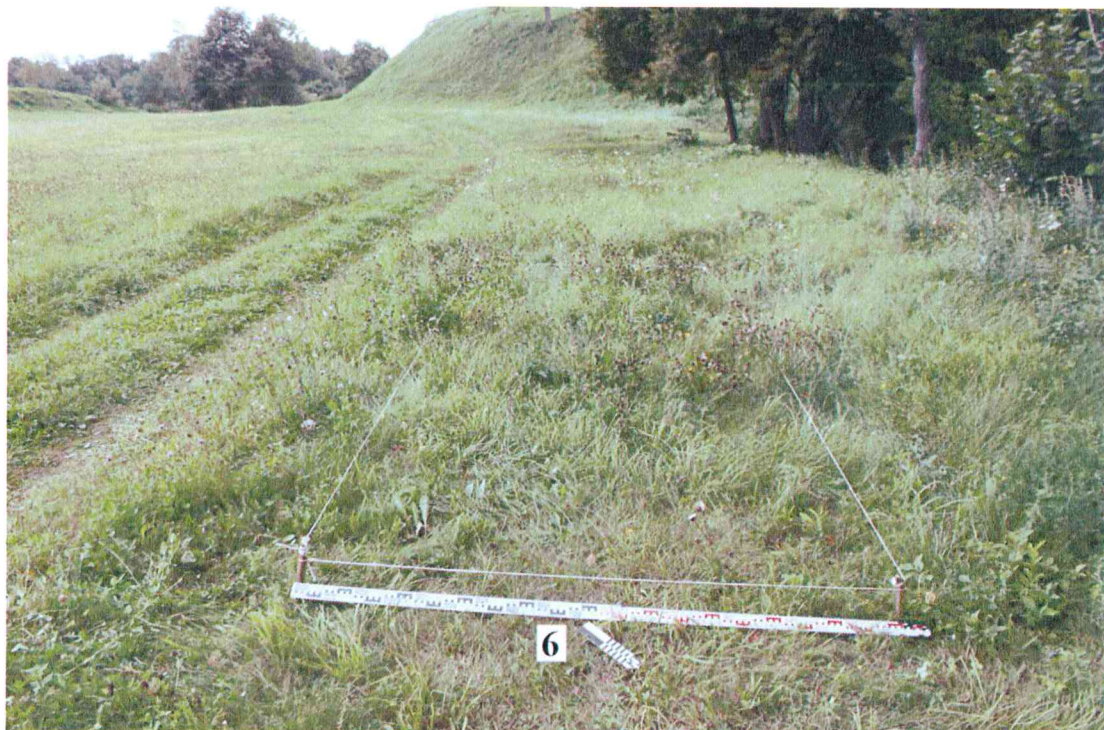
Fotografija Nr. 34 Bendras įgilintos struktūros Nr. 1 vaizdas iš viršaus.

Fotografija Nr. 35 Ilgilintos struktūros Nr. 1 ŠR – PV kryptīmi atlikto pjūvio vaizds iš ŠV pusēs.

Fotografija Nr. 36 Užkastos perkāšos Nr. 5 vaizds iš PV pusēs.

Fotografija Nr. 37 Perkasa Nr. 6 prieš pradendant tyrimus. Vaizdas iš ŠR pusės.

Fotografija Nr. 38 Perkasa Nr. 6 nuėmus velėną. Vaizdas iš ŠR pusės.